



Granskning av långsiktig ekonomisk planering

Tranås kommun

Av Linus Aldefors



The better the question. The better the answer.
The better the world works.



EY

Building a better
working world



01

Bakgrund

Sida 3



02

Granskningens slutsatser och
bedömningar

Sida 8



03

Bilaga - Befolkningsutvecklingar

Sida 19



04

Bilaga - Skatteutvecklingar och
utjämningsystem

Sida 26



05

Bilaga - Kostnadsutvecklingar

Sida 34



06

Bilaga - Resultat av analysen

Sida 45

1. Bakgrund



The better the question. The better the answer.
The better the world works.

Granskningens bakgrund

Demografiska förändringar ställer krav på omställning, utveckling och tillgänglighet till kommunala tjänster i en kommun. Den demografiska sammansättningen i Sverige innebär den nästkommande 10-årsperioden att antalet äldre ökar i en högre utsträckning än andra åldersgrupper. Samtidigt ökar den så kallade försörjningskvoten, vilket betyder att förhållandevis färre i arbetsför ålder ska försörja allt fler i de icke arbetsföra åldrarna. Därutöver är kommuner ständigt påverkade av omvärldsfaktorer vilka står utom deras kontroll. Exempelvis kan ett stundande handelskrig få direkt påverkan på inflation, konjunktur och arbetslöshet. Samtliga faktorer kan innebära betydande ekonomiska konsekvenser för Tranås kommun.

Kommuner har i allmänhet en etablerad budgetprocess för nästföljande år och därpå följande två år. Fokus ligger vanligtvis på budgetåret varefter planperioden ges lägre uppmärksamhet. I ett längre perspektiv beaktas sällan större förändringar avseende demografi eller andra förutsättningar. Många kommuner deltar i omvärldsanalyser men erfarenheten är att dessa får marginell betydelse för den kommunala planeringen.

2024 infördes förändringar i kommunallagen. Detta efter genomförandet av en utredning som överlämnades till regeringen 2021 kallad "En god kommunal hushållning" (SOU 2021:75). Ett av utredarens centrala teman enligt utredningen var behovet av en mer långsiktig planeringshorisont i kommunsektorn. En av ändringarna i lagen var att kommuner ska anta riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Syftet med ändringen är att kommunfullmäktige ska definiera kommunens långsiktiga arbete för en ekonomi i balans.

Tranås är en befolkningsmässigt mindre kommun som de

senaste fem åren därtill har minskat i storlek. Enligt SKR:s sammanställningar gjorda med simuleringar av befolkningsstatistik så förväntas också kommunen att stadigt minska i befolkning fram till 2033. Därtill förväntas antalet äldre i kommunen växa kraftigt. Det kan därför antas finnas behov av omställning inom de kommunala verksamheterna. Det är därför också av betydelse att bedöma de förväntade effekter detta kan antas medföra på kommunens ekonomiska förutsättningar. Kommunfullmäktiges ambitioner är dock att befolkningen ska växa. Enligt den av fullmäktige antagna Vision 2040 är befolkningsmålet att invånarantalet ska uppgå till 25 000 om 15 år.

Kommunfullmäktige har enligt budget för 2025 finansiella mål om 2 procents överskott sett över en treårsperiod, samt att tillgång till ekonomiska och andra resurser sätter gräns för måluppfyllelsen och verksamhetens inriktning och omfattning.

Mot bakgrund av ovanstående har de förtroendevalda revisorerna beslutat att genomföra en granskning av kommunstyrelsens arbete med långsiktig ekonomisk planering. Inom ramen för granskningen genomförs en analys av demografiska och omvärldsekonomiska förutsättnings påverkan på Tranås långsiktiga finansiella förmåga.



Syfte och Revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen har en ändamålsenlig prognosverksamhet och arbete med bedömning av kommunens långsiktiga ekonomiska utveckling. Därtill är syftet att genomföra en analys av kommunens långsiktiga finansiella förmåga som underlag för revisorernas bedömning.

Granskningen utgörs av två moment:

1. Den första momentet utgör en långsiktig ekonomisk analys som på ett ingående vis beskriver förväntad utveckling av kommunens intäkter och kostnader samt vilka ekonomiska effekter som kan förväntas givet den demografiska utvecklingen. Analysen utgör en ekonomisk risk- och väsentlighetsanalys.
2. I det andra momentet genomförs en revisionell bedömning av kommunens arbete för långsiktig ekonomisk planering och analys. EY:s analys görs i jämförelse med kommunens eventuella egna bedömningar.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- Har kommunstyrelsen definierat vad god ekonomisk hushållning innebär?
- Har kommunstyrelsen säkerställt en tillräcklig och kontinuerlig uppföljning av kommunens långsiktiga ekonomiska utveckling (utöver planperioden)?
 - Har kommunen tillförlitliga metoder för att genomföra prognoser med tillräcklig kvalitet?
- Finns det en tillräcklig omvärldsbevakning för att beakta ekonomiskt drivande faktorer?
- Beaktar budgetprocessen systematiskt demografiska drivande faktorer?



Den långsiktiga ekonomiska prognosens begränsningar

- ▶ Prognoser av detta slag ska ses som en ekonomisk risk och väsentlighetsanalys baserat på grundläggande antaganden om demografisk och ekonomisk utveckling. Den ekonomiska prognosen syftar till att ge en övergripande bild av framtiden med utgångspunkt i demografiska förändringar.
- ▶ Den ekonomiska prognosen ger ingen förutbestämd bild av framtiden, utan ger en uppskattning av hur den ekonomiska situationen kan antas utvecklas utifrån förväntade demografiska förändringar och andra omvärldsfaktorer. Prognosen ska därför utläsas som en riskanalys utifrån förväntade demografiska och samhällsekonomiska förutsättningar.
- ▶ Analysen inkluderar inga justeringar baserat på planerade effektiviserings- eller besparingsåtgärder. Sådana antaganden hade motverkat syftet med analysen, vilket är att belysa hur dagens intäkts- och kostnadsstruktur utvecklas över tid och hur detta påverkar kommunens ekonomi i sin helhet.
- ▶ Rådande ekonomiska läge ökar osäkerheten i prognosen. Kommunen har liten eller ingen påverkan på flera ekonomiska förutsättningar. Detta betyder dock inte att långsiktiga prognoser är av mindre vikt. Däremot behöver förutsättningarna kontinuerligt utvärderas och prognosen uppdateras.
- ▶ Siffrorna i prognosen ska utläsas som långsiktiga trender, inte som exakta värden.
- ▶ Osäkerheten i analysen ökar med tiden.
- ▶ Prognoser kan genomföras med varierande detaljgrad. Denna prognos är översiktlig och har således inte samma detaljgrad som exempelvis kommunens prognoser för delår.
- ▶ Prognosen är genomförd under slutet av 2025 men resultatet är justerat efter det att preliminära bokslutssiffror presenterats. Därmed utgör kommunens resultaträkning för 2025 det så kallade noll-läget för analysen.
- ▶ Kommunen erhåller vartannat år en 10-års demografisk prognos. Åren däremellan justeras prognosen för den kommande fyraårsperioden (senaste till 2030). Den senare har legat till grund för denna analys. Den demografiska prognosen har därför förlängts enligt en uppskattning av kommunens projicerade befolkningsutvecklingsbana i budget 2026.



Kommunens finansiella mål för god ekonomisk hushållning

Budget och flerårsplan 2025-2027

Kommunallagen kräver att kommuner anger mål och riktlinjer som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.



Tranås kommun har tre finansiella mål enligt budget och flerårsplan 2025-27:

1. Kommunens soliditet inklusive pensionsskuld som ansvarsförbindelse ska uppgå till minst 20 procent.
2. Årets resultat ska under en treårsperiod uppgå till minst två procent av skatteintäkter och bidrag.
3. Vid konflikt mellan verksamhetsmål eller ekonomiska resurser gäller det att nämnderna och förvaltningarna sammantaget håller tilldelade budgetramar. Det innebär att tillgång till ekonomiska och andra resurser sätter gräns för måluppfyllelsen och verksamhetens inriktning och omfattning.

Vid granskningstillfället var budget med flerårsplan 2026-2028 beslutad. Enligt denna är de finansiella målen i allt väsentligt oförändrade.

2. Slutsatser och bedömningar

I detta kapitel redogörs för slutsatserna av analysen, samt kommunens arbete med långsiktig prognostisering.



The better the question. The better the answer.
The better the world works.



EY

Building a better
working world

Givet dagens kostnadssammansättning och demografisk utveckling prognostiseras kommunens resultat utvecklas negativt

Givet förutsättningarna för denna analys framgår att resultatutvecklingen i kommunen är negativ över tid.

Enligt analysen förväntas resultatet kontinuerligt minska över perioden. Enligt förutsättningarna för analysen förväntas kommunens resultat uppgå till -81 miljoner kronor 2034.

Det bör noteras att analysen inte tar hänsyn till eventuella effektiviseringar, besparingar eller ambitionsförändringar. Det noteras i granskningen att budget för 2026 med plan för 2027-28 inkluderar återhållsamhet på kostnadssidan. Dessa åtgärder får således ingen effekt för analysen.

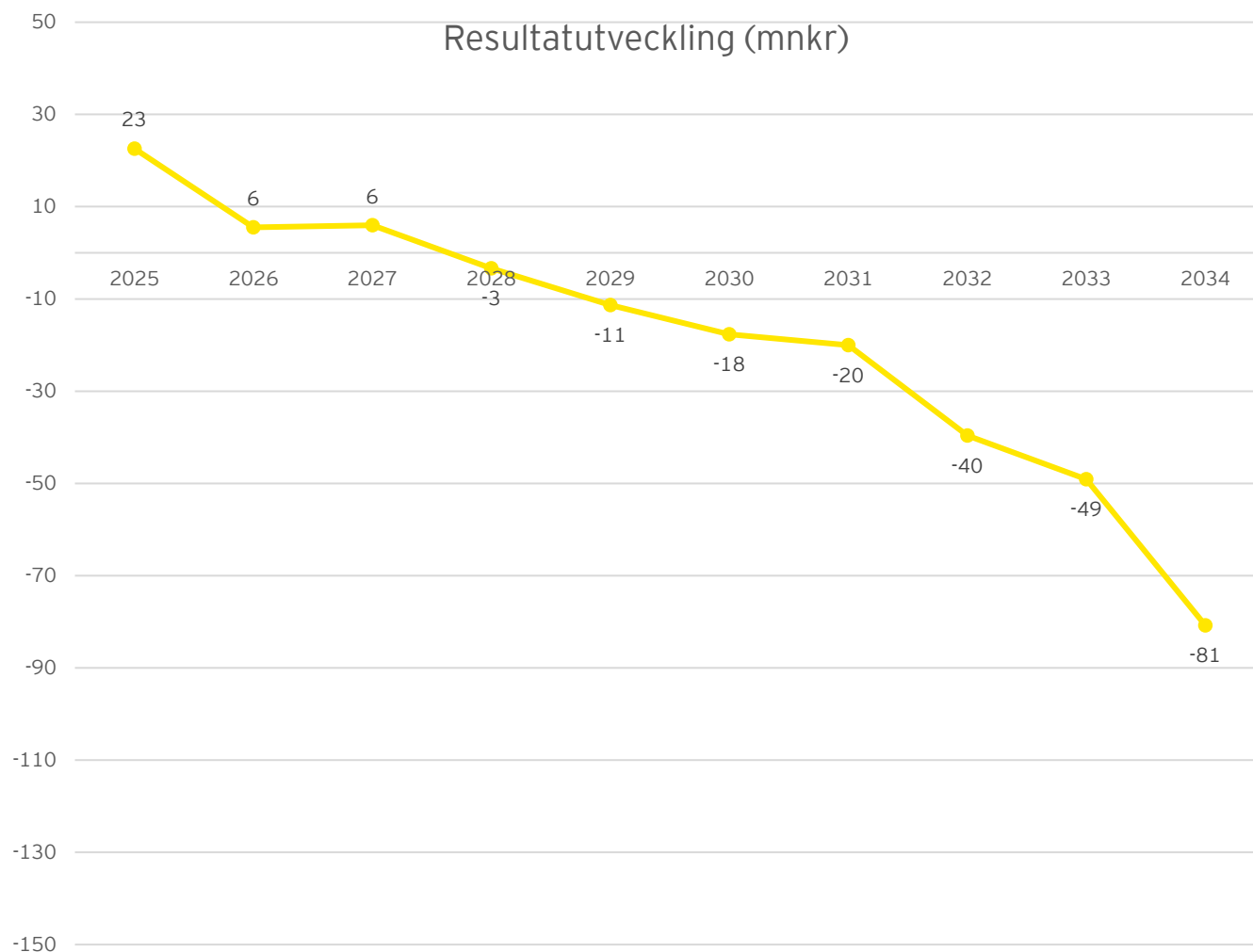
Resultatutvecklingen är justerad efter det att bokslutet färdigställts. I jämförelse med prognosen enligt delårsprognosen framkommer att såväl intäkter blivit högre än prognostiserat som att intäkter blivit lägre. Resultatet för 2025 uppgick till 22,6 mnkr.

Bedömningar om ekonomisk utveckling tar hänsyn till konjunkturförändringar i närtid. Detta genom nyttjandet av det så kallade PKV-indexet (pris för kommunal verksamhet). Detta index är utvecklat av SKR och ger en generell bild av den förväntade kostnadsutvecklingen inom kommunal sektor. Indexet sträcker sig fram till 2029.

Utvecklingen från 2030 och fram baseras på ett "konjunkturlöst normalvärde" för såväl intäkts- som kostnadsutveckling. Orsaken är att det inte finns andra bedömningsgrunder än så att förlita sig på.

Den fortsatta negativa trenden enligt analysen drivs då främst av att den demografiska utvecklingen är mindre gynnsam (se mer i avsnitt 3).

En faktor som inte är medräknad i analysen är att Riksdagen *kan* besluta att värdesäkra inkomstutjämningen vilket innebär en ökad tilldelning genom regleringsposten. Denna faktor är inte inräknad då det inte är garanterat att riksdagen kommer att göra så.



Anpassningskrav för att uppnå fullmäktiges överskottsmålsättningar Samt anpassning enligt SKR:s rekommendation på 2 procent

Den negativa resultatutvecklingen enligt beräkningsgrunderna i denna modell påvisar ett behov för kommunen att anpassa de ekonomiska ramarna i syfte att uppnå en ekonomi i balans.

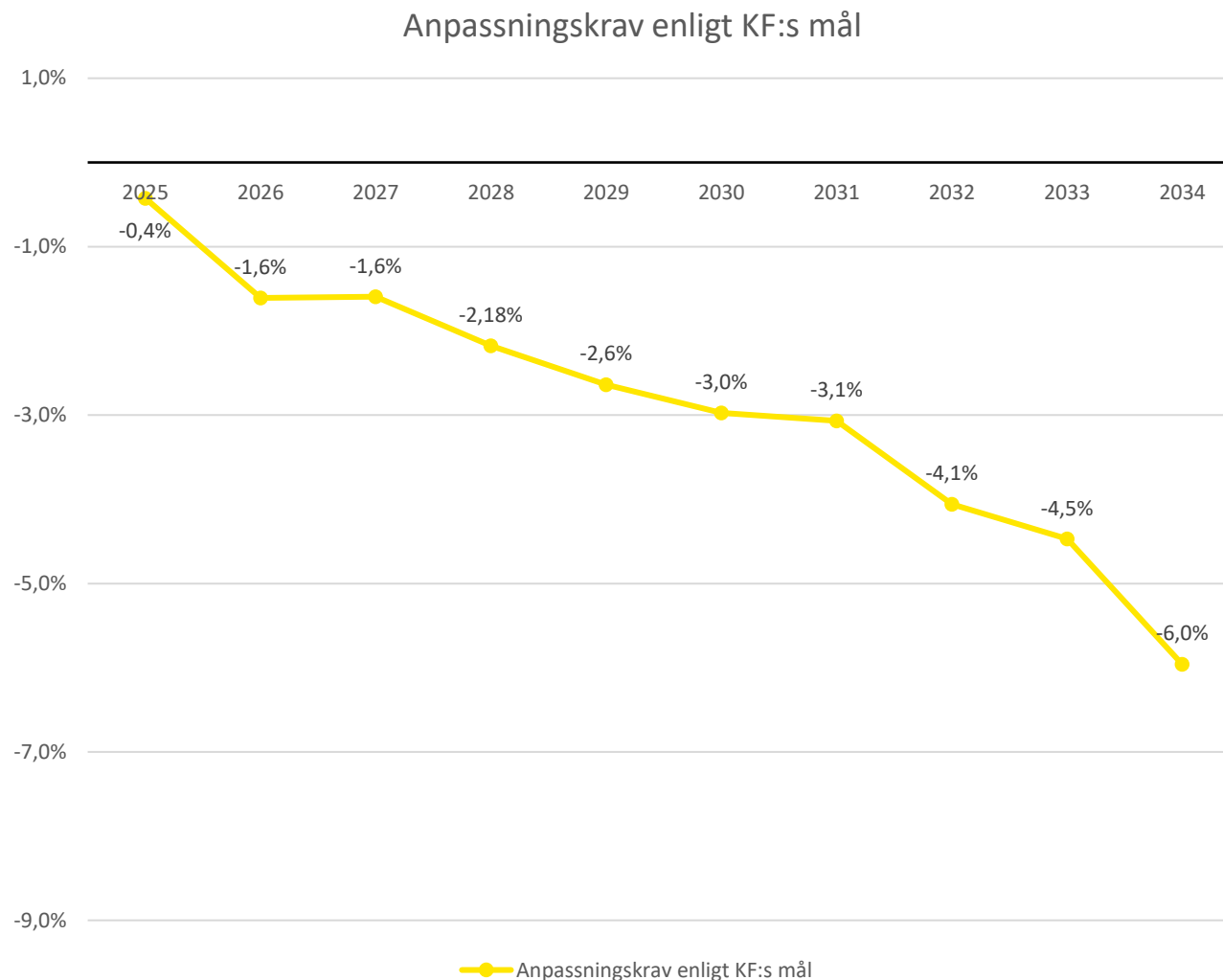
Kommunfullmäktiges finansiella mål fastställer att resultatet ska uppgå till minst 2 procent över en treårsperiod. Enligt denna analys förväntas kommunen inte uppnå det målet för 2025. Därtill framgår det att anpassningar krävs för hela 10-årsperioden givet utvecklingen.

Syftet med anpassningskravet är att belysa omfattningen av de åtgärder som krävs för att uppnå kommunfullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning. Fullmäktiges mål om 2 procents överskott ligger i linje med SKR:s rekommenderade överskottsnivå. Detta mål förordas i syfte att frigöra kapital för investeringar.

Diagrammet tydliggör därför hur mycket som kommunen skulle behöva minska kostnader alternativt höja intäkter med för att uppnå fullmäktiges för varje enskilt år. Procentsatserna är aggregerade vilket innebär att värdet för ett givet år representerar med hur mycket som kommunen behöver anpassa kostnaderna fram till året i fråga för att uppnå fullmäktiges mål.

0 procent i diagrammet är justerat för att representera KF:s överskottsmål. Vid 0 procent i diagrammet har kommunen således uppnått resultatmålsättningen. Därmed visas hur stor anpassning som krävs för att uppnå överskottsmålet. Minusresultat innebär att det krävs sänkta kostnader eller höjda intäkter.

Anpassningskravet bygger på en oförändrad skattesats i förhållande till den prognostiserade kostnadsutvecklingen.



Skattegapsanalys visar behov av höjd skatt om inte kostnadseffektivisering görs

Anpassningar av ekonomin kan uppnås genom att antingen sänka kostnader eller höja intäkter.

Skattegapsanalysen besvarar frågan; vilken skattesats skulle krävas för att klara av kommunfullmäktiges överskottsmål givet att inga kostnadsminskande åtgärder vidtas?

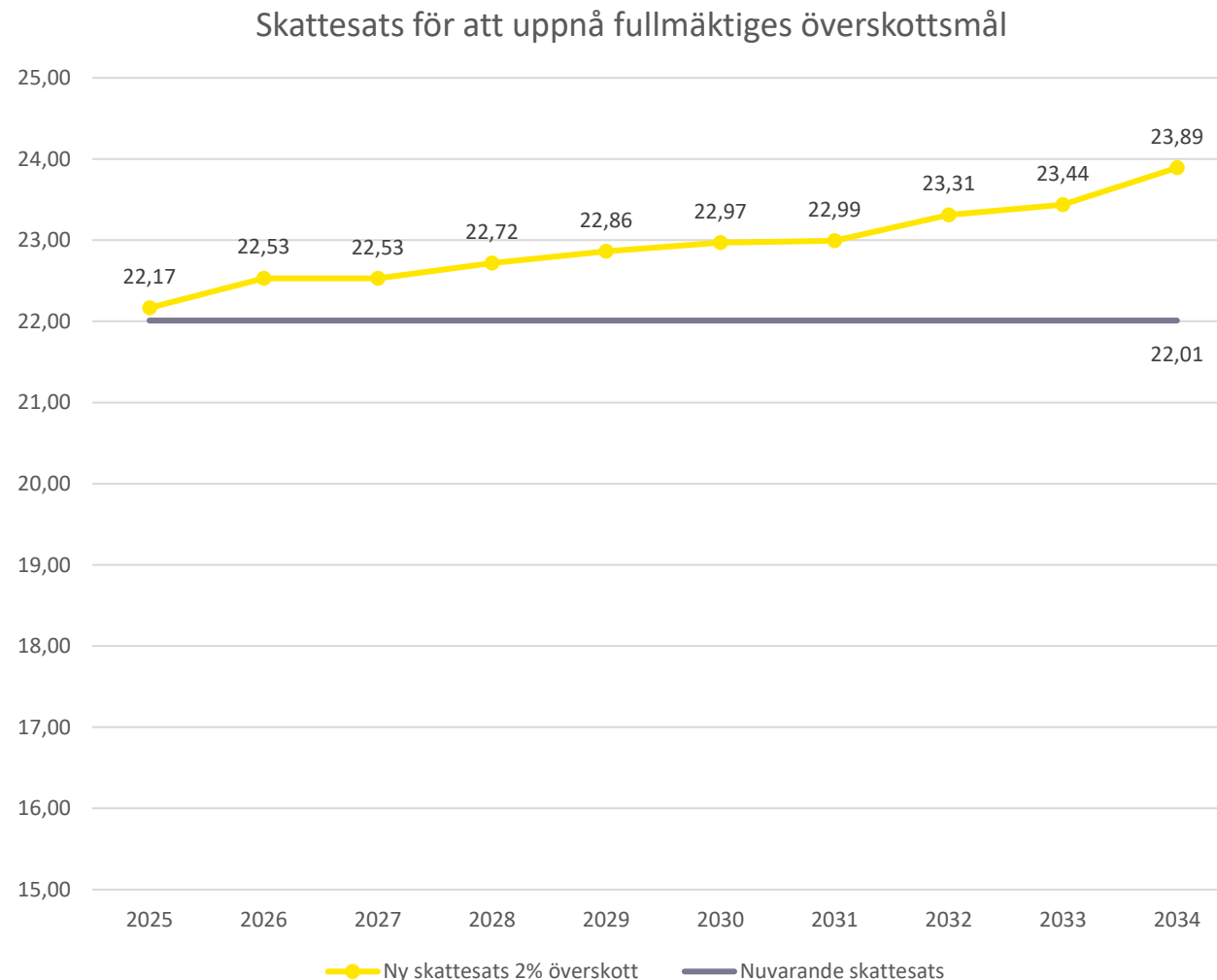
Detta förutsätter att samtlig anpassning för att uppnå fullmäktiges målsättning läggs på skattesatsen. Alltså att kommunen inte gör några kostnadsanpassningar.

Den svarta linjen i diagrammet visar kommunens nuvarande skattesats (22,01 skattekröner).

Den gula linjen med tillhörande värden underst visar vilken skattesats som krävs för att uppnå kommunfullmäktiges överskottsmål. Om detta värde är lägre än den nuvarande skattesatsen på 20,01 innebär detta att kommunens prognostiserade resultat förväntas vara positivt.

Givet att resultatutvecklingen, samt anpassningsbehovet, påvisar utvecklingen att skattenivån skulle behövas höjas med 1,88 skattekröner (procentenheter) fram till 2034 för att finansiera kostnadsutvecklingarna samt uppnå fullmäktiges överskottsmål.

Det bör åter förtydligas att skattebehovet enligt denna analys utgår från ett läge där kommunen inte genomför kostnadseffektiviserande eller besparingar i syfte att uppnå fullmäktiges resultatmål.



Självfinansierat investeringsutrymme givet att överskottsmål uppnås

I syfte att genomföra investeringar krävs likviditet (kapital i kassa). Kommunens kapitalinsats i investeringar kallas för självfinansieringsutrymme. Detta är de medel som kommunen har möjlighet att investera utan extern upplåning, förutsatt att inga amorteringar görs.

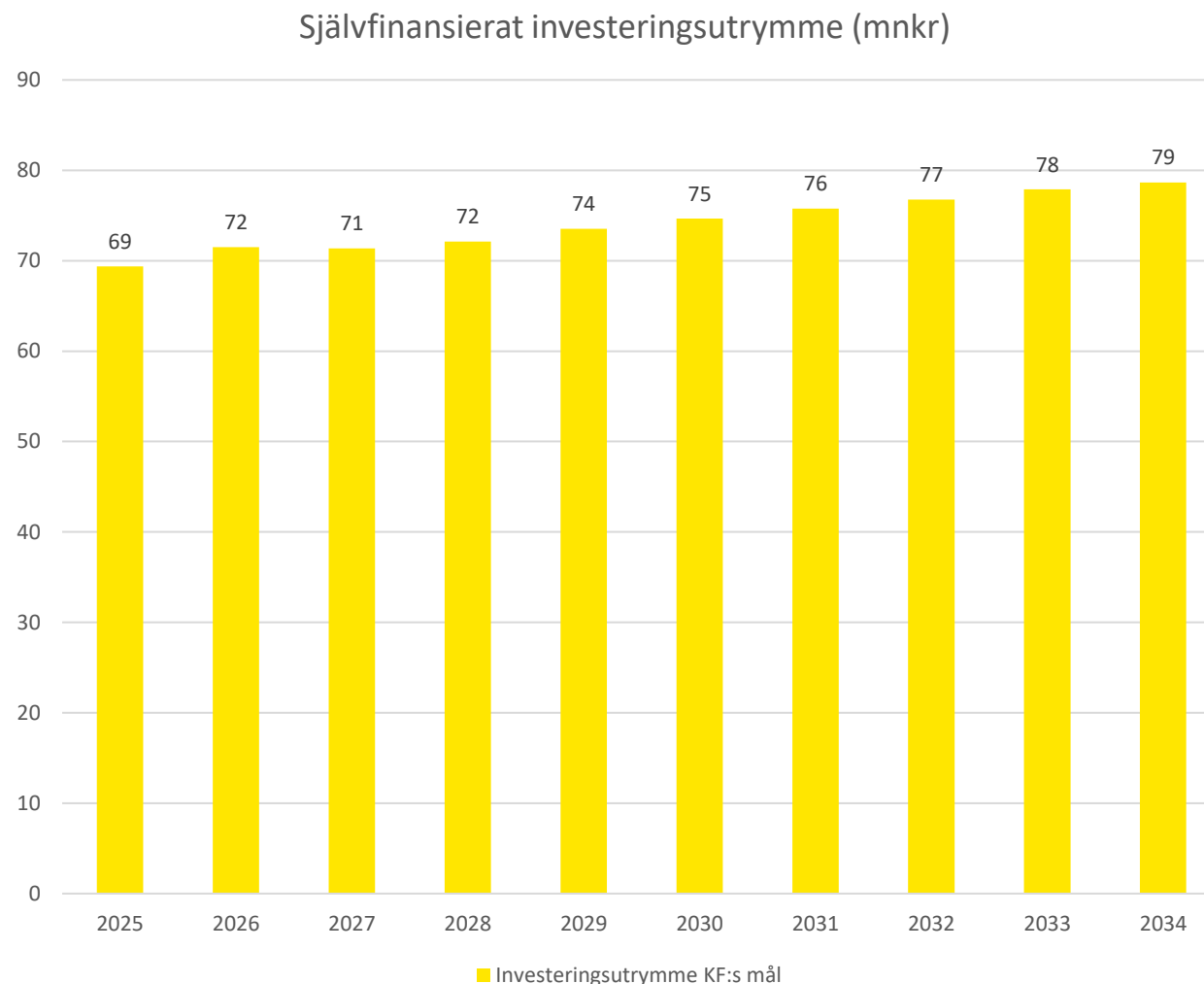
Självfinansieringsutrymme är beräknat som summan av överskottet samt avskrivningskostnaderna. Överskottet är kapital som kan nyttjas till investeringar. Därtill utgör också avskrivningar likviditet som kan användas till investeringar. Avskrivningar i en resultaträkning påverkar resultatet negativt. Det påverkar dock inte likviditeten.

Staplarna påvisar självfinansieringsutrymme över tid. Dessa värden förutsätter att kommunen uppnår fullmäktiges finansiella mål för varje år.

Över perioden uppgår det självfinansierade investeringsutrymme till 742 miljoner kronor.

SRK rekommenderar att kommuner ska sträva efter ett överskott på 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Syftet till detta är delvis att säkerställa att det finns ett självfinansieringsutrymme. Detta minskar behovet av att uppta lån för finansiering av investeringsplanen.

För investeringar som överstiger dessa nivåer kräver således finansiering genom belåning. Detta skulle i så fall öka räntekostnaderna och räntekänsligheten för kommunen. Självfinansieringsgraden utgör således en viktig post i syfte att skapa likviditet för att minska behovet av lån för finansiering av investeringsplanerna.



lakttagelser kopplat till revisionsfrågorna

Tranås kommun erhåller vartannat år en demografisk 10-årsprognos. Denna uppdateras däremellan baserat på faktisk utveckling. Justeringen görs för att möjliggöra en korrekt budgetering för den så kallade prislapps-modellen vilken infördes i samband med budget för 2026.

Prislappsmodellen utgår från ett arbetssätt som utvecklats av SKR, vilket är en form av resursfördelningsmodell. Kommunstyrelsens budgetarbete utgår därmed från den så kallade standardkostnaden (genomsnittliga priset för att utföra en tjänst eller insats) för budgeteringen av nämndernas verksamheter. Standardkostnaden justeras utifrån kommunens strukturella förutsättningar. Syftet är att säkerställa en demografisk anpassning. Nämndernas budget bygger därmed till övervägande del på de demografiska förutsättningarna. Denna del kallas för den tekniska budgeten. De medel som återstår utgör omfattningen för politikens prioriteringsutrymme. Nämnderna budgeteras således genom faktiska demografiska förutsättningar till en genomsnittlig kostnad per individ.

Kommunstyrelsen antog 2024 riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Denna riktlinje definierar de tre mål som är styrande för budget. Riktlinjerna tydliggör också regelverk för resultatreserven och resultatutjämningsreserven. Därtill tydliggör riktlinjerna att investeringar i möjligast mån ska vara självfinansierade.

Det framförs att kommunfullmäktige genom budget 2026 förlängt planperioden från de två efterföljande åren till tre. Därtill framförs att investeringsbudgeten sträcker sig sju år fram i tiden. Detta tillhör åtgärder för att upprätthålla en längre tidshorisont i den ekonomiska planeringen. Det framförs också att det vidtagits åtgärder inom verksamheterna ur ett strategiskt perspektiv planerar långsiktigt, exempelvis gällande skolstruktur.

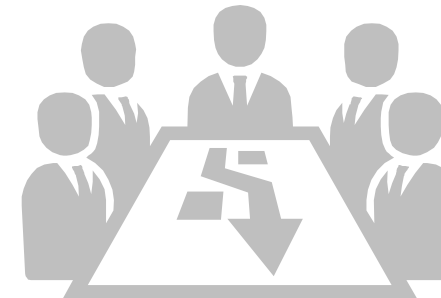
Det framförs vid intervju att det finns en bred omvärldsbevakning på ett flertal områden. Kommunen får löpande underlag i form av demografisk prognos, prognostiseringsunderlag från SKR, belåningsanalys från SKR, underlag från KPA pension och tar del av Kommunforskning i Västsveriges analyser (Kfi). Därutöver deltar tjänstemännen i olika forum vars syfte är att informera sig om lokala, regionala och nationella förändringar. Exempelvis nämns kommundirektörforum, kvalitetsmässan, SKR:s ekonominätverk, bankträffar och samverkansformer inom regionen. Det framförs att detta blivit allt mer aktuellt givet osäkerheter i omvärlden.

Det upprättas enligt uppgift inga samlade långsiktiga ekonomiska prognoser kontinuerligt inom kommunen. Det framförs dock att det har genomförts olika typer av sammanställningar för att åskådliggöra demografiska förändringars påverkan på kommunens förutsättningar för politiken. Exempelvis kopplat till skatteutveckling och utjämnningssystemen. Det framförs också att det kontinuerligt görs jämförelser i Kolada med syfte att skapa en medvetenhet kring kostnadssammansättningen i kommunen.

Det framförs att kommunen historiskt sett har en god budgetföljsamhet samt varit träffsäkra i sina prognoser. Detta framgår också av Kommunforskning i Västsveriges analyser.

Det framförs att det i dagsläget inte finns större behov av omfattande investeringar inom kommunen med undantag från inom VA. Kommunens fastigheter är dock placerade i ett helägt kommunalt bolag. Det framförs att kommunen har nyttjat sina medel för att möjliggöra investeringar inom VA-kollektivet. Detta kommer dock inte att vara möjligt framgent. VA-kollektivet ska finansiera sina investeringar genom upplåning vid behov.

Det framförs att kommunkoncernens belåning per kommuninvånare är förhållandevis högt.



Svar på revisionsfrågor samt rekommendationer

Revisionsfrågor	Bedömning
Har kommunstyrelsen definierat vad god ekonomisk hushållning innebär i Tranås kommun?	Ja. Dels genom riktlinje för god ekonomisk hushållning, dels genom mål i budget med planperiod.
Har kommunstyrelsen säkerställt en tillräcklig och kontinuerlig uppföljning av kommunens långsiktiga ekonomiska utveckling?	Ja. Det inhämtas ett stort antal underlag från SKR, KPA-pension, Kommuninvest och SCB. Därtill genomförs 10-åriga demografiska prognoser vartannat år. Planperioden har förlängts från ett treårsperspektiv till fyra år. Investeringsplanering över en sjuårsperiod. Därtill analyseras kostnadssammansättning genom den så kallade prislappsmodellen vilken ligger till grund för budget.
Har kommunstyrelsen tillförlitliga metoder för att genomföra prognoser med tillräcklig kvalitet?	Delvis. De underlag som kommunstyrelsen har tillgång till används för separata analyser. Det genomförs dock inte heltäckande långsiktiga analyser för att belysa anpassningsbehov över tid.
Finns det en tillräcklig omvärldsbevakning för att beakta ekonomiskt drivande faktorer?	Delvis. Det finns samverkan och informationsinhämtning på ett flertal olika plan. Detta används för att informera sig om omvärldsläget. Denna information ligger dock inte till grund för långsiktiga sammanställda analyser för dess påverkan på kommunens ekonomiska förutsättningar.
Beaktar budgetprocessen systematiskt demografiska drivande faktorer?	Ja. Kommunstyrelsen tillämpar den så kallade prislappsmodellen, en metod utvecklad av SKR vars syfte är att säkerställa att nämndernas budgettilldelning till övervägande del bygger på demografiska och strukturella förutsättningar. Detta kallas den tekniska budgeten.

Sammanfattande bedömning

Det är vår sammanfattande bedömning att det finns utrymme för kommunstyrelsen att stärka den långsiktiga analysen av kommunens ekonomiska förutsättningar. Vi anser i grunden att kommunstyrelsen tagit flera kliv i rätt riktning genom att förlänga planperioden, införandet av prislappsmodellen, en investeringshorisont på sju år samt genom riktlinjer tydliggöra kommunens regelverk för god ekonomisk hushållning. Givet tillämpningen av prislappsmodellen menar vi att det vore ett värdefullt komplement att genomföra långsiktiga prognoser vilka tar sitt avstamp i den demografiska prognosen i kombination med prislappen per individ. Detta hade stärkt kommunstyrelsens beredning av budget genom att erbjuda fullmäktige ett ytterligare perspektiv vad avser de långsiktiga ramarna för det ekonomiska handlingsutrymmet.



Mot bakgrund av genomförd granskning och analys rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- ▶ *Genom långsiktiga analyser kontinuerligt bedöma kommunens ekonomiska förmåga i syfte att säkerställa ett finansiellt handlingsutrymme.*

Linus Aldefors (projektledare) och Lars Eriksson (kvalitetssäkrare).



Bilagor - Analysens
byggstenar nedbrutna i
väsentliga intäkts- och
kostnadsmassor



The better the question. The better the answer.
The better the world works.



EY

Building a better
working world

Nedbruten analys

- I efterföljande kapitel redogörs för de delar som analysen är uppbyggd av.
- Demografisk utveckling - Detta kapitel redogör för befolkningsutvecklingen i kommunen som helhet och genom en funktionell befolkningsindelning. Utvecklingen jämförs med rikets befolkningsutveckling.
- Skatteintäkter och utjämningsystem - Kapitlet redogör för den förväntade intäktsutvecklingen givet demografiska och makroekonomiska förutsättningar.
- Kostnadsutveckling - I kapitlet redogörs för kommunens väsentliga kostnadsmassor och deras förväntade utveckling givet demografiska och inflationseffekter.
- Resultatutveckling - Det sammanvägda resultatet sett till intäcks- och kostnadsutvecklingen. Resultatet av analysen ligger i sin tur till grund för slutsatserna ovan.



Genomförande och underlag för prognosen

Data för analysen

Analysen tar sitt avstamp i kommunens egna redovisningar och antaganden om utveckling. I detta avseende har kommunens demografiska prognos en central roll för utvecklingen av kommunens intäkter och kostnader. Vi definierar ett nolläge i analysen. Detta är den punkt i tid som prognosen utgår från. Nolläget för prognosen är Tranås kommuns prognos enligt delårsrapporten för januari - augusti 2025. Därtill beaktas känd information inhämtad från tidigare årsredovisningar som grund för analysen.

Analysen bygger i största möjliga utsträckning på de uppgifter som finns att tillgå från kommunen. Exempelvis bygger analysen på kommunens egna befolkningsprognos, budget, delårsrapport och årsredovisning. Utöver detta har nyckeltal och data inhämtats från Sveriges kommuner och regioner, SCB, Kolada, Socialstyrelsen och Skolverket. I de fall andra källor än kommunen använts för beräkningar har uppgifterna stämts av mot kommunens redovisade siffror. Antaganden om intäkts- och kostnadsutvecklingar har baserats på SKR:s bedömningar enligt SKR:s cirkulär 25:59.

Antaganden och beräkningsgrunder redovisas kontinuerligt i rapporten.

Analysen tar hänsyn till fullmäktiges finansiella målsättningar.

Demografiska förutsättningar

Kostnadsberäkningarna tar sitt avstamp i den förväntade demografiska utvecklingen inom de nedbrutna åldersgrupperna som utgör underlaget för kostnaderna. Likaså är intäkterna baserade på den förväntade demografiska utvecklingen. Huvudsakligen avser detta skatteintäkter, inkomstutjämningen och kostnadsutjämningen.

I långsiktiga analyser är det metodologiskt inte ovanligt att basera intäkts- och kostnadsuppräknings på konjunkturindex baserade på rikets förväntade utveckling. Kommunsektorn är dock främst demografikänslig, inte konjunkturkänslig. Av denna anledning grundar sig prognosen i första hand på den demografiska utvecklingen. Konjunkturs- och indexutvecklingar är inkluderade i analysen men justerade för tillämpbarhet gentemot kommunens demografiprognos.

Avgränsningar i analysen

Analysen tar ingen hänsyn till effektiviseringar eller andra förändringar av det kommunala uppdraget. Dagens kostnadsläge, i kombination med demografi och indexering av intäkts- och kostnadsutveckling, ligger till grund för beräkningarna för resultaten i prognosen.

3. Befolkningsutveckling

Befolkningsutvecklingen utgör grunden för framskrivningen av kommunens intäkts- och kostnadsutvecklingar. Detta kapitel redogör för befolkningsutvecklingen i kommunen som helhet och genom en funktionell befolkningsindelning. Utvecklingen jämförs med rikets befolkningsutveckling. Dels i jämförande syfte men också för att förhållandet har en påverkan på faktorer så som statliga utjämningsystem.



The better the question. The better the answer.
The better the world works.



EY

Building a better
working world

Befolkningsutveckling

Enligt befolkningsprognosen förväntas befolkningen i Tranås kommun minska i befolkning fram till och med 2028. Detta beräknat med 2024 som basår. 2024 är det senaste år då vi med säkerhet visste hur många boende som fanns i kommunen.

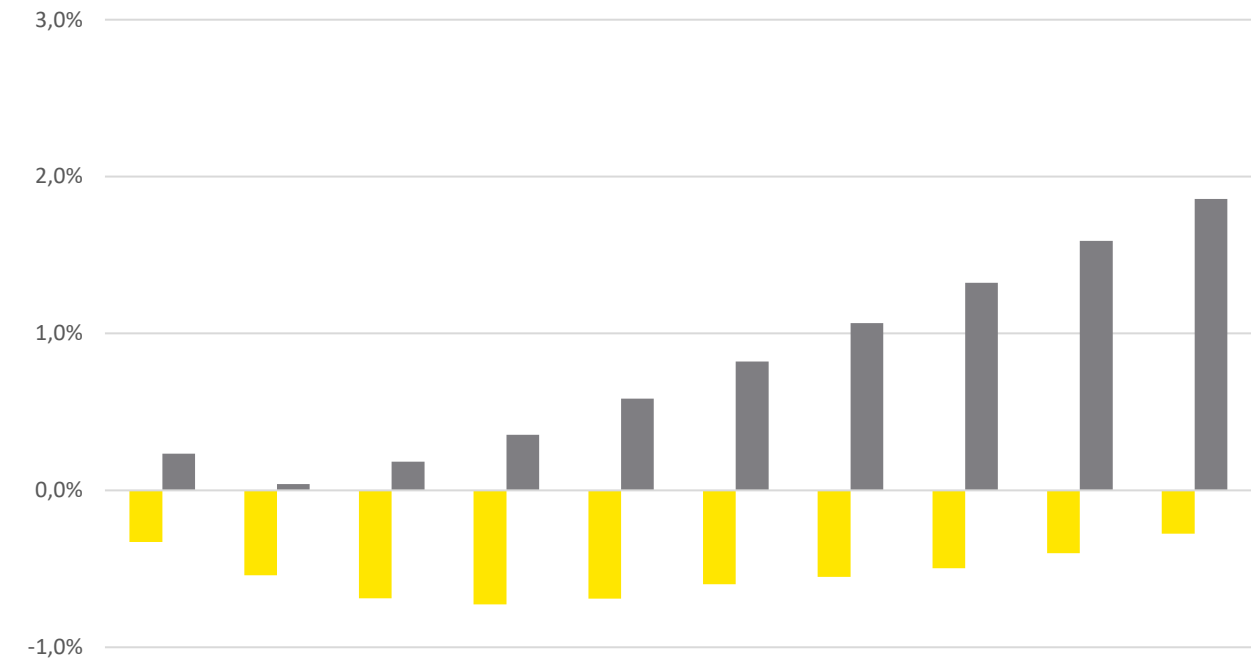
Kommunens befolkning förväntas minska från 18 630 invånare 2024 till 18 470 år 2028. Enligt beräkningen förväntas därefter kommunen växa till 18 549 invånare 2034.

Kommunens utveckling kan ställas i relation till utvecklingen i riket som förväntas öka över samma tidsperiod. Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos förväntas invånarantalet i riket att öka från ca 10,6 miljoner år 2024 till närmre 10,8 miljoner 2034. Detta motsvarar en procentuell ökning på 1,9 procent.

Detta är en förhållandevis blygsam utveckling sett till de senaste decennierna. Detta påverkar kommuner i olika utsträckning där det inte är ovanligt att mindre kommuner ser en generell minskning i befolkningsutveckling. Befolkningsökningen sker generellt i storstadsregionerna.

Av den demografiska datan framgår bland annat att Tranås kommun har en relativt ålderstigen befolkningsstruktur. I de nästkommande bilderna redogörs för kommunens befolkningsutveckling inom särskilda åldersgrupper som har en direkt påverkan på intäkts- och kostnadsgrupper.

Hela befolkningen - Utveckling mot 2024



	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Tranås	-0,3%	-0,5%	-0,7%	-0,7%	-0,7%	-0,6%	-0,6%	-0,5%	-0,4%	-0,3%
Riket	0,2%	0,0%	0,2%	0,4%	0,6%	0,8%	1,1%	1,3%	1,6%	1,9%

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034), Utdrag från SCB:s befolkningsdatabas uppdaterad 2025-04-14)

Förskola, grundskola och gymnasium

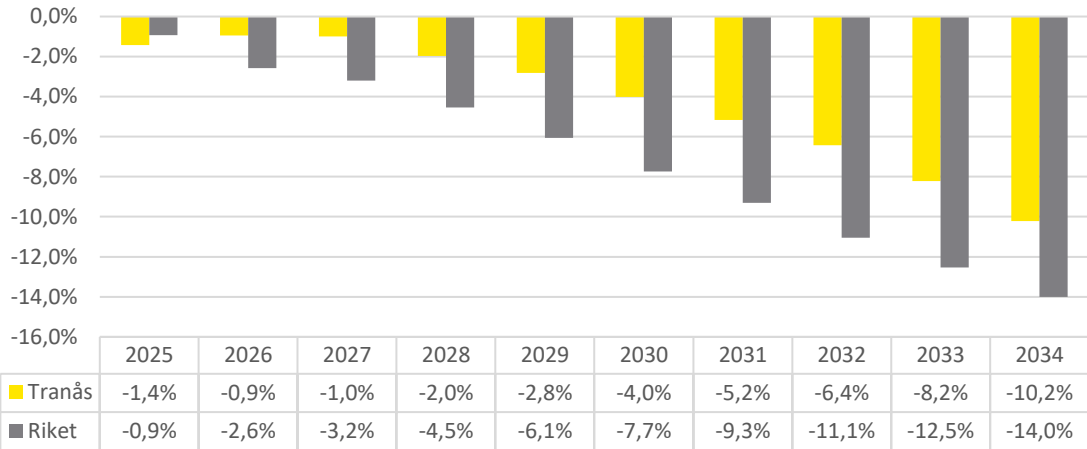
Kommunens befolkning i förskoleåldrar (åldrar 1-5) förväntas minska sett över hela perioden. Utvecklingen i riket förväntas likaså minska. Över nästkommande 10-årsperiod förväntas åldersgruppen minska med ca 18 procent).

Inom grundskoleåldrarna (6-15 år) prognostiseras en minskning på 10,2 procent 2034. Rikets utveckling förväntas likaså utvecklas negativt. Antalet grundskoleelever kan därmed förväntas minska över perioden.

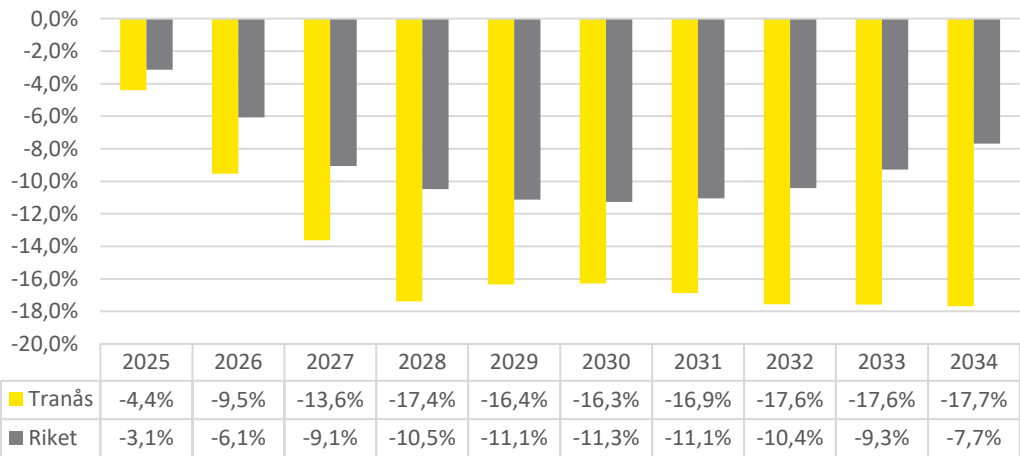
Utvecklingen inom gymnasieåldrarna 16-18 år varierar i storlek enligt prognosen. 2028 förväntas det vara ca 1 procent fler individer i dessa åldrar varefter det förväntas minska till -8,6 procent 2031. Detta varierar till följd av stora skillnader mellan årskullar.

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034), Utdrag från SCB:s befolkningsdatabas uppdaterad 2025-04-14)

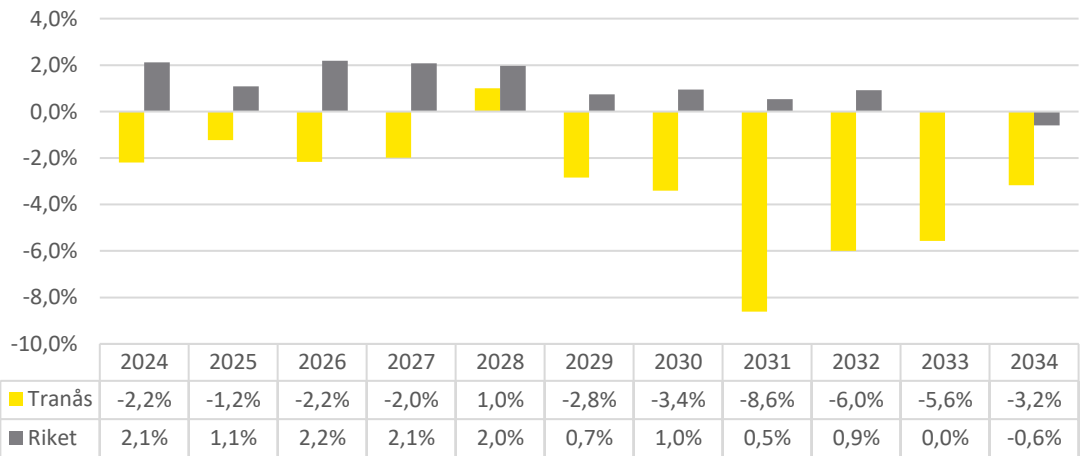
Åldrar 6-15 - Utveckling mot 2024



Åldrar 1-5 - Utveckling mot 2024



Åldrar 16-18 - Utveckling mot 2024



Yrkesverksamma åldrar

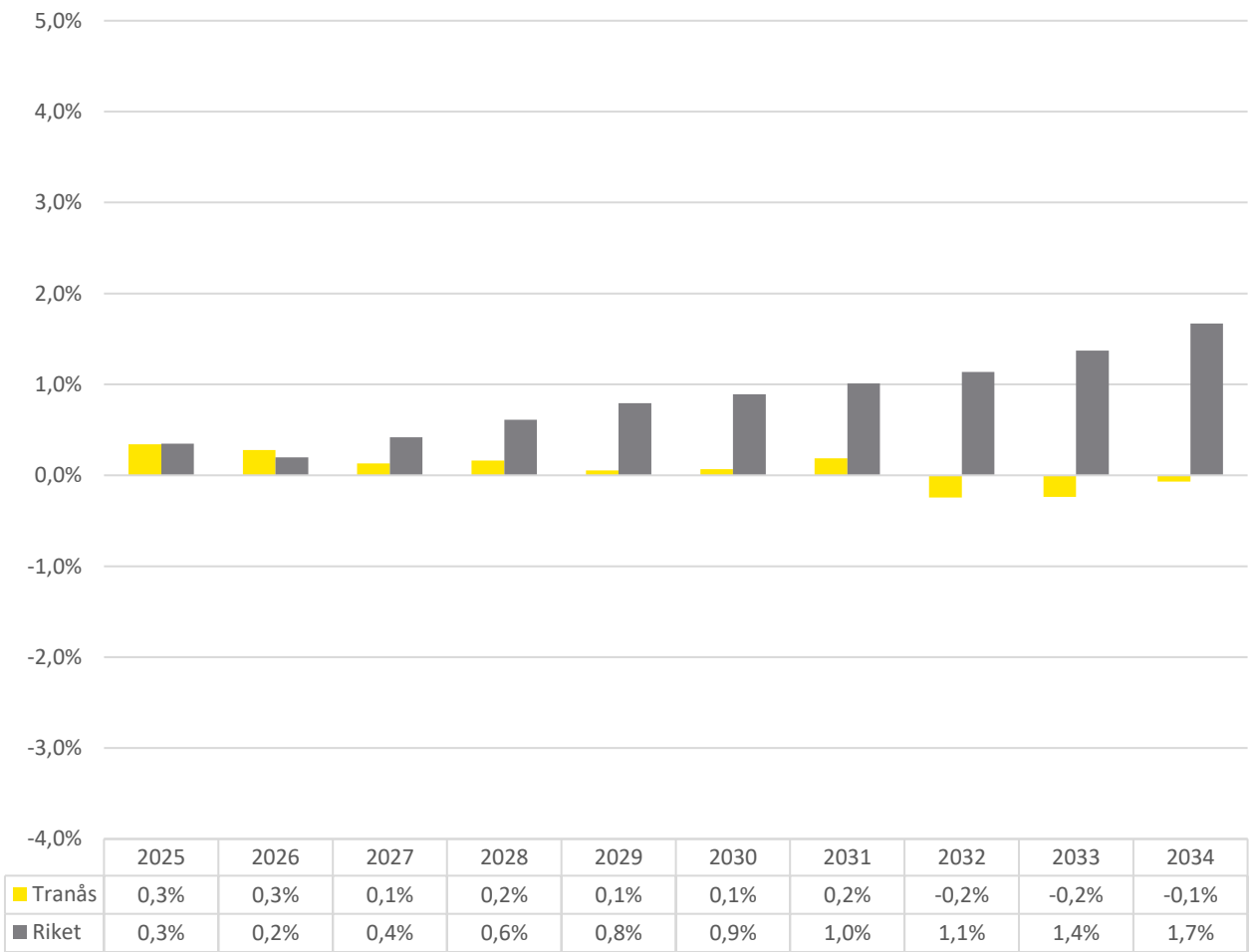
Diagrammet visar befolkningsutvecklingen för åldrarna 19-64 år. Denna graf representerar de åldrar då invånare förväntas vara yrkesverksamma och generera skatteintäkter.

Det går att utläsa från diagrammet att kommunens befolkningsutveckling inom detta åldersspann är förhållandevis konstant över perioden med mindre förändringar från år till år. Utvecklingen i kommunen är dock lägre än den förväntade utvecklingen i riket. Antalet invånare i yrkesverksam ålder förväntas variera i ett spann på +/-0,5 procent.. Rikets förväntade utveckling är positiv om ca 1,7 procent. Dessa ålderskategorier är viktiga för kommunens kostnadssammansättning ur såväl intäkts som kostnadsperspektiv.

Trots att uteblivna skatteintäkter kompenseras av inkomstutjämningen är också invånare i yrkesverksamma åldrar vanligtvis mindre kostnadsdrivande för kommunen. Därtill kompenserar inte inkomstutjämningen skatteintäkter fullt ut.

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034), Utdrag från SCB:s befolkningsdatabas uppdaterad 2025-04-14)

Åldrar 19-64 - Utveckling mot 2024



Antalet äldre i kommunen är i diagrammen uppdelat i två diagram: dels 65-79 år, dels 80 år och uppåt. Den demografiska gruppen 65-79 definieras som "äldre" och den andra gruppen brukar benämnas som "äldre äldre".

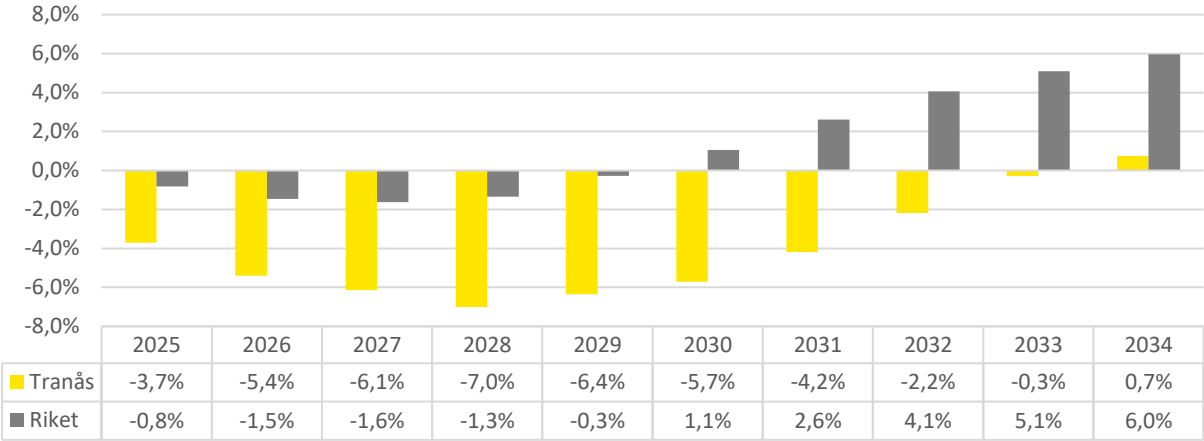
Anledningen till indelningen är att behovet av kommunala tjänster skiljer sig markant åt från åldrarna 65-79 och 80-w. I syfte att genomföra uppskattningar av kostnadsutvecklingar är dessa därför intressanta att observera såväl separerade från varandra. "W" är benämningen för det okända året en individ inom åldersspannet avlider.

Utvecklingen av antalet äldre inom kommunen förväntas totalt sett öka. Antalet kommunmedlemmar mellan 65-79 år förväntas dock initialt minska över perioden. 2028 förväntas det vara 7 procent färre äldre varefter gruppen ökar till 2024 års nivå. Motsvarande åldersgrupp för riket förväntas öka med ca 5 procent.

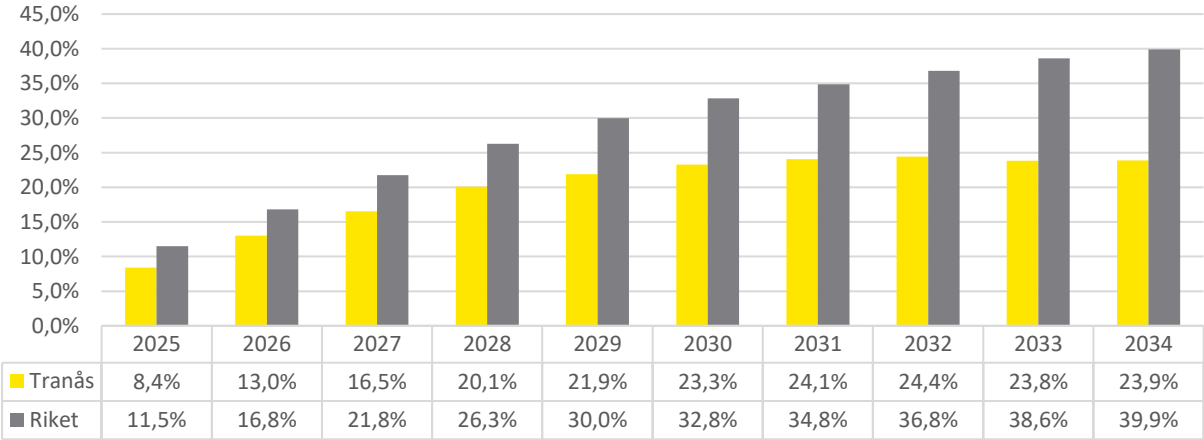
Utvecklingen för antalet "äldre äldre" uppgår till ca 24 procent, vilket är något lägre än utvecklingen i riket. Det bör noteras att denna ökning av äldre äldre, för såväl kommunen som för riket, är förhållandevis hög. Ökningen har sin naturliga förklaring i den höga andel födda under 1940-talet. En stor andel av dessa kommer under de kommande 10 åren att uppnå minst 80 års ålder.

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034), Utdrag från SCB:s befolkningsdatabas uppdaterad 2025-04-14)

Åldrar 65-79 - Utveckling mot 2024



Åldrar 80-w - Utveckling mot 2024



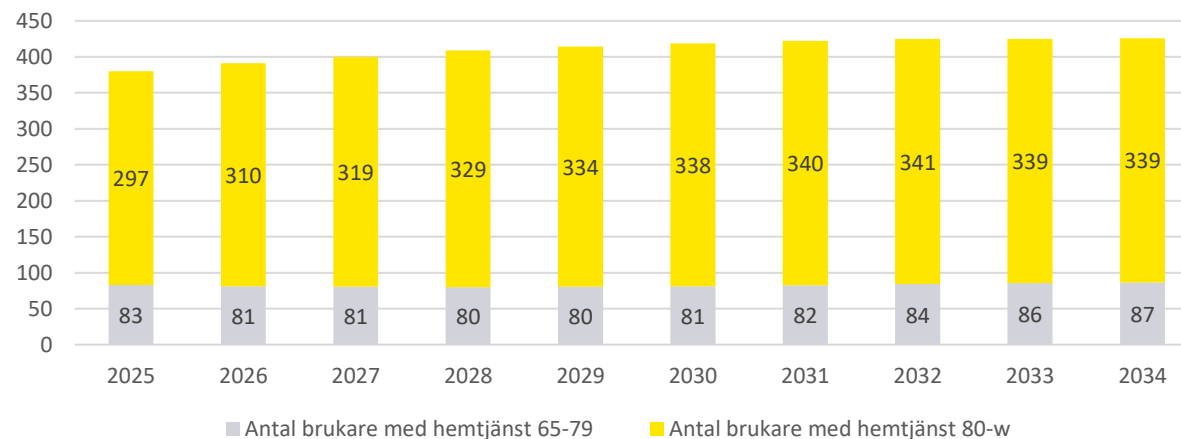
Särskilt boende och hemtjänst

I takt med att antalet äldre blir fler i kommunen kommer också behovet av insatser inom hemtjänst samt platser på särskilda boenden att öka. Antalet äldre med behov av insatser i ordinärt- respektive särskilt boende är baserat på den demografiska utvecklingen samt nyckeltal för andelen inom respektive åldersgrupp som har insatser.

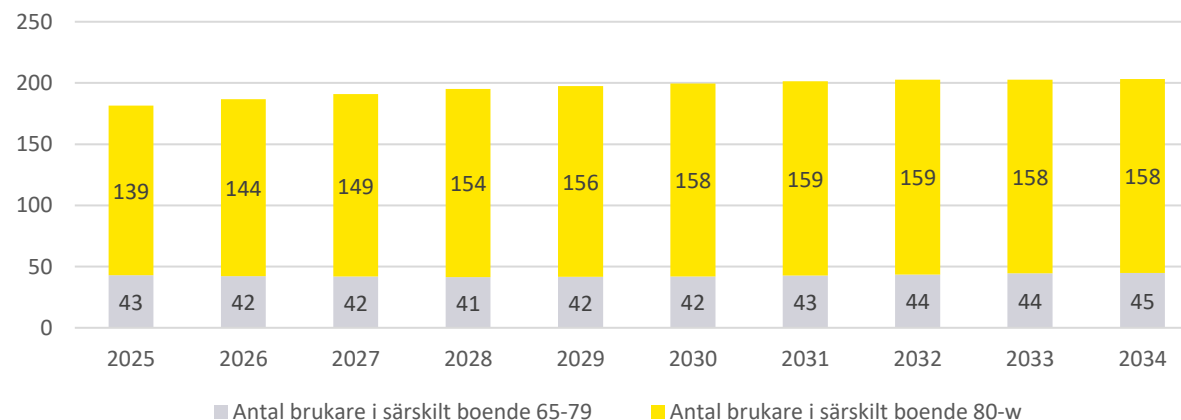
Förhållandet mellan antalet brukare med hemtjänstinsatser alternativt i särskilt boende och antalet äldre är statiskt över tidsspannet. Det är svårt att korrekt göra andra antaganden. Det är troligt att behovet av hemtjänst och platser på särskilt boende kommer att senareläggas åldersmässigt allteftersom att vi är friskare längre. I denna aspekt ska dock också vägas in att vi också förväntas leva längre. Det är ett antagande i analysen att kostnadsutvecklingen inte kommer att påverkas nämnvärt av dessa två aspekter.

Antalet äldre (65-w) med behov av hemtjänstinsatser förväntas öka från 373 år 2024 till 426 år 2033. Motsvarande förväntas behovet av platser på särskilt boende öka från 182 till 203. Ytterligare ca 21 platser förväntas således krävas i särskilt boende.

Antal brukare med hemtjänst



Antal brukare i särskilt boende



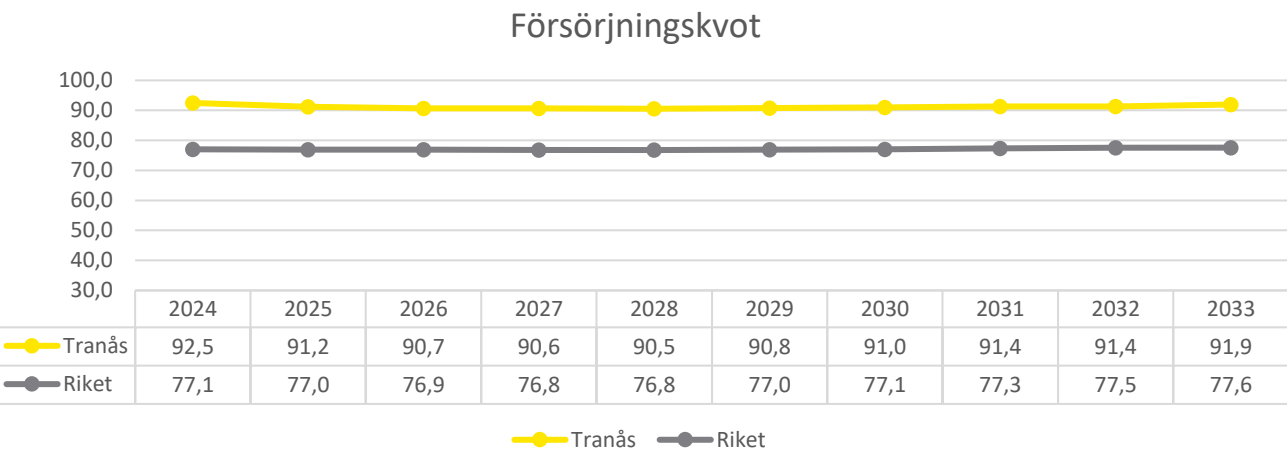
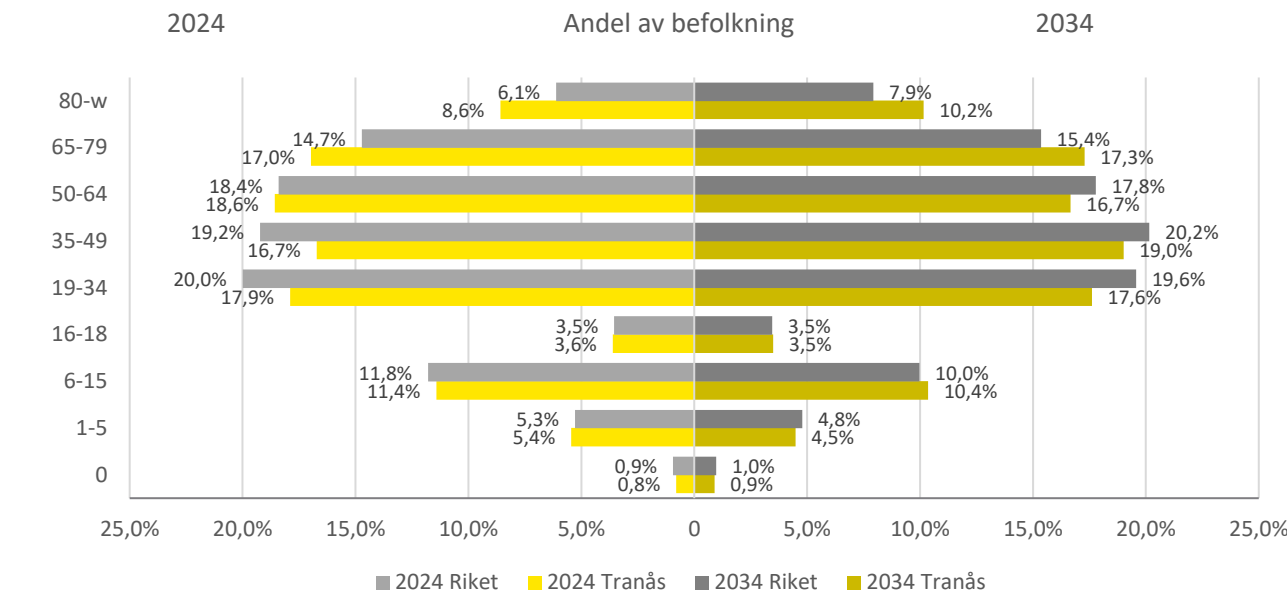
(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034), Kolada-utdrag)

Kommunens försörjningskvot i förhållande till rikets

Det övre diagrammet visar hur stor andel av befolkningen som respektive åldersgrupp utgör. Den vänstra sidan av diagrammet påvisar strukturen 2024 för Tranås kommun (gult) och riket (grått). Befolkningssammansättningen utgår från 2024 då det är det senast kända året för vilket vi vet exakt hur många invånare som fanns i kommunen. På högra sidan av diagrammet visas den förväntade sammansättningen 2034.

Försörjningskvoten i det nedre diagrammet utgörs av antalet invånare i kommunen som är 19 år eller yngre och 65 år eller äldre dividerat med antalet invånare mellan åldrarna 20 - 64 multiplicerat med 100. Försörjningskvoten tydliggör hur många invånare, utöver sig själva, som en förvärvsarbetsare procentuellt måste försörja. En ökad försörjningskvot innebär alltså att antalet äldre (>65) respektive yngre (<19) ökar i en snabbare takt än de i förvärvsarbetande åldrar (mellan 20 och 64 år).

Det går av diagrammet att konstatera att Tranås kommun i dagsläget har en högre försörjningskvot jämfört med riket. Fram till 2034 förväntas skillnaden minska marginellt. Tranås kommuns försörjningskvot minskar till 91,9 och rikets ökar till 77,6. I kommunen förväntas således 100 individer i arbetsför ålder försörja ca 92 individer vilka inte är i arbetsför ålder.



(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034), Utdrag från SCB:s befolkningsdatabas uppdaterad 2025-04-14)

4. Skatteintäkter och utjämningsystem

I följande kapitel redogörs för kommunens huvudsakliga intäktskällor. Detta omfattar främst skatteintäkter och de statliga utjämningsystem vars syfte är att säkerställa att du som invånare ska kunna förvänta dig samma grad av kommunal service oavsett var i landet du bor.



The better the question. The better the answer.
The better the world works.

Kommunens huvudsakliga intäktskällor

Kommunen har ett flertal intäktskällor av olika betydelse. Inom ramen för analysen gör vi antaganden om utvecklingar inom primärt två intäktsområden; Skatteintäkter och utjämningsystem. Skatteintäkter beräknas baserat på den demografiska utvecklingen samt SKR:s underlag om förändringar i skatteunderlaget.

De statliga generella bidragen består i huvudsak av fyra utjämningsystem. Dessa är:

- ▶ Inkomstutjämnings - Staten garanterar 115 procent av den genomsnittliga skattekraften - Tranås kommun uppgår 2025 till 87,2 procent av rikets skattekraft, vilket betyder att den genomsnittliga invånaren i kommunens inkomster är något lägre än riksnittet. I och med att detta understiger den garanterade skattekraften på 115 procent innebär det att kommunen får bidrag genom inkomstutjämningsystemet.
- ▶ Kostnadsutjämnings / Standardkostnaden (kommunerna omfördelar) - Kostnad som kommunen skulle ha om verksamheten bedrevs till en genomsnittlig kostnadsnivå i förhållande till de egna strukturella faktorerna. SKR förutspår att kommunen erhåller ca 34 miljoner kronor genom kostnadsutjämnings under 2025.
- ▶ LSS (kommunerna omfördelar) - Tranås erhåller 2025 ca 26 miljoner kronor. Detta innebär att kommunens bedömda insatsbehov överstiger nivåerna i genomsnittskommunen.
- ▶ Regleringspost - Intäkt eller kostnad beroende på utfallet av utjämningsystemen i förhållande till den budgeterade nivån. 2025 beräknas posten utgöra ett bidrag på ca 49 miljoner kronor.

Utöver intäkter kopplade till skatter och utjämningsystem har kommunen betydande intäkter från avgifter. Dessa intäkter täcker vanligtvis inte kostnaderna för tjänsterna som de avser, exempelvis för äldreomsorg. Av denna anledning inkluderar vi externa intäkter (intäkter från brukare) i redovisningen av kostnader. Kostnaderna redovisas således som nettokostnader.

Därutöver har kommunen mindre intäkter från exempelvis räntor. Dessa är inkluderade men omfattas inte av särskilda antaganden om underliggande påverkande faktorer så som befolkningsutveckling.

VA-taxekollektivet är inte inkluderat på något sätt i denna analys.



Skatteintäktsutveckling

Skatteintäkterna beräknas mot bakgrund av den demografiska utvecklingen att uppgå till 1 009,1 miljoner kronor 2025.

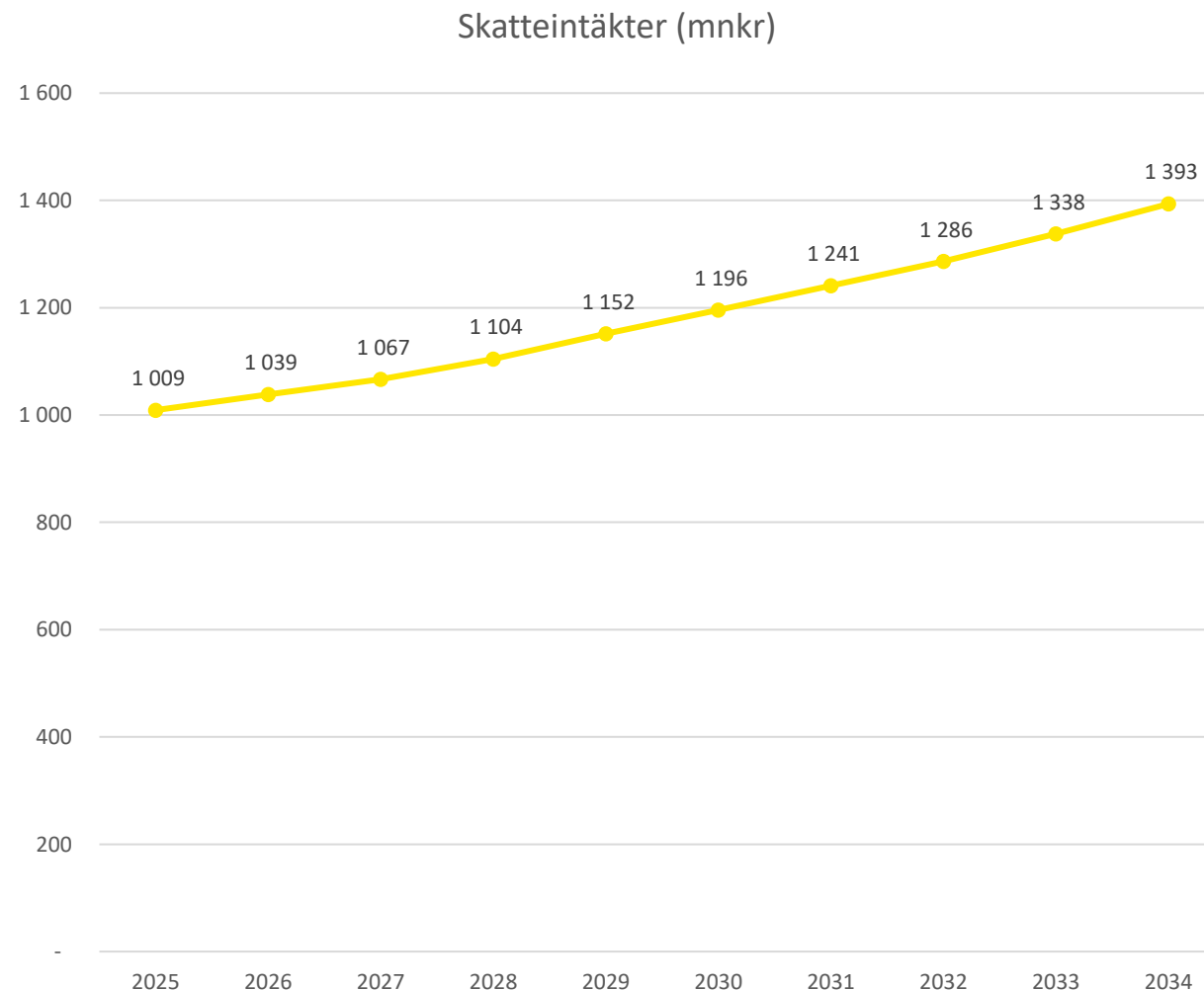
Den demografiska utvecklingen baseras på åldrarna 19-w. Åldersintervallet utgörs av de inkomstgrundande åldrarna för förvärvsarbete, pensioner, sjuklöneersättning mm.

Beräkningen av skatteutvecklingen baseras på befolkningsutvecklingen samt SKR:s prognos för skatteunderlagsutveckling.

Akkumulerat förväntas skatteintäkterna öka med ca 38 procent över perioden.

Kommunens skatteintäkter förväntas i reella tal öka över perioden med ca 390 miljoner kronor. Skatteintäkterna förväntas 2034 uppgå till ca 1,4 miljard kronor.

(Källa: SKR Cirkulär 25:59, delårsrapport 2024 samt Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034))



Inkomstutjämning

Inkomstutjämningen garanterar Sveriges kommuner ett skatteunderlag motsvarande 115 procent av medelskattekraften i riket. Det vill säga att staten kompenserar för mellanskillnaden mellan kommunens skattekraft och 115 procent av den genomsnittliga skattekraften för samtliga svenska kommuner. Kompensationen baseras på 95 procent av den genomsnittliga skattesatsen i riket. Skattekraften i Tranås uppgick 2025 till 87,2 procent av rikssnittet.

Beräkningen av inkomstutjämningen följer SCB:s beräkningsgrund för fastställandet av inkomstutjämningen.

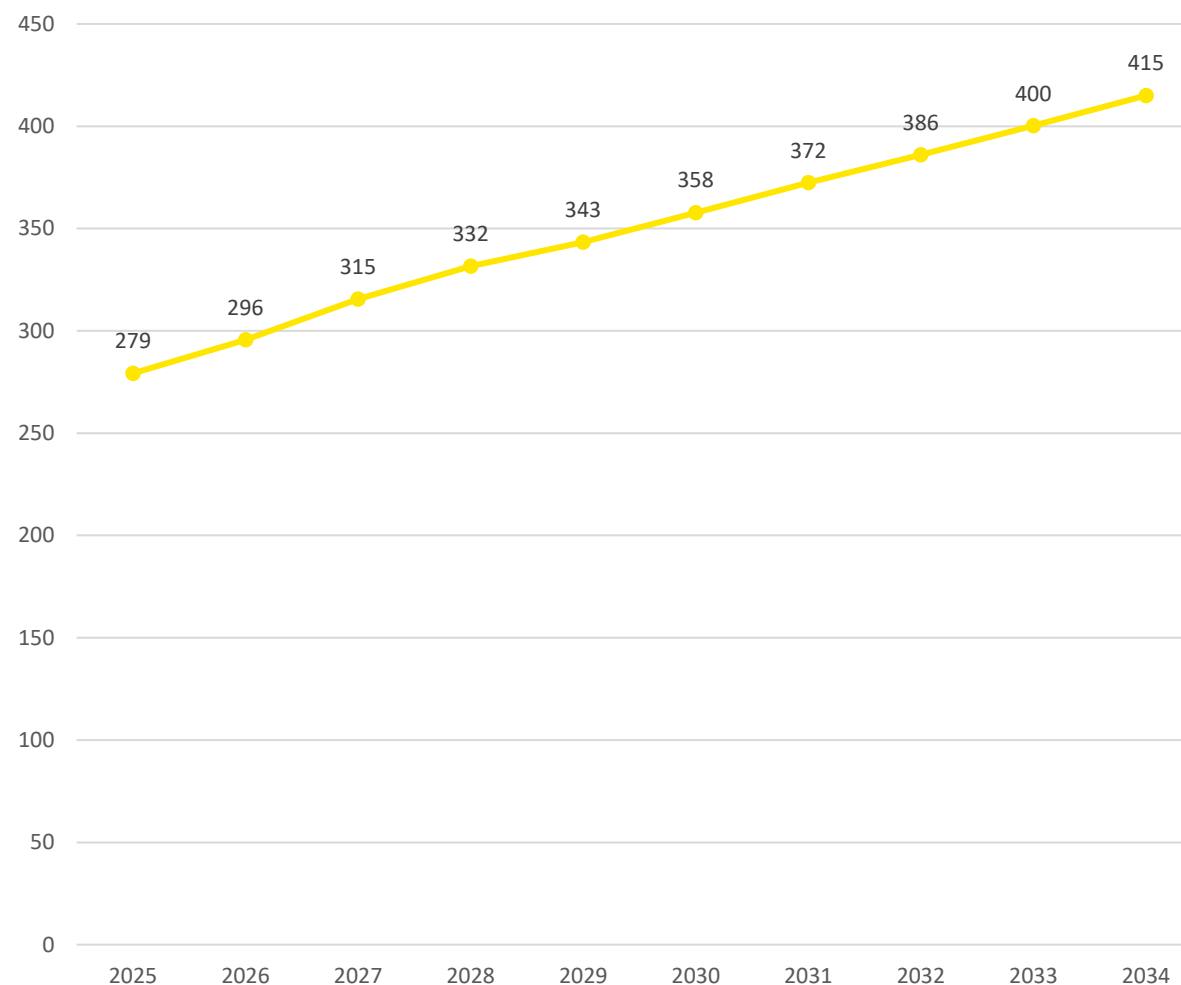
Till grund för beräkningen av inkomstutjämningen tas hänsyn till kommunens demografiska utveckling, skattekraft, utveckling av medelskattekraften enligt SKR:s prognoser samt länsvis skattesats.

Enligt framskrivningen beräknas inkomstutjämningen för 2025 uppgå till ca 279 miljoner kronor. 2034 beräknas intäkterna från inkomstutjämningen öka till 415 miljoner kronor.

Tranås kommuns skattekraft förväntas minska något över tid. Enligt SKR förväntas skattekraften långsiktigt uppgå till ca 85,5 procent.

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034), SCB utdrag från demografidatabasen, SKR cirkulär 25:59)

Kommunens inkomstutjämningsbidrag (mnkr)



Kostnadsutjämning

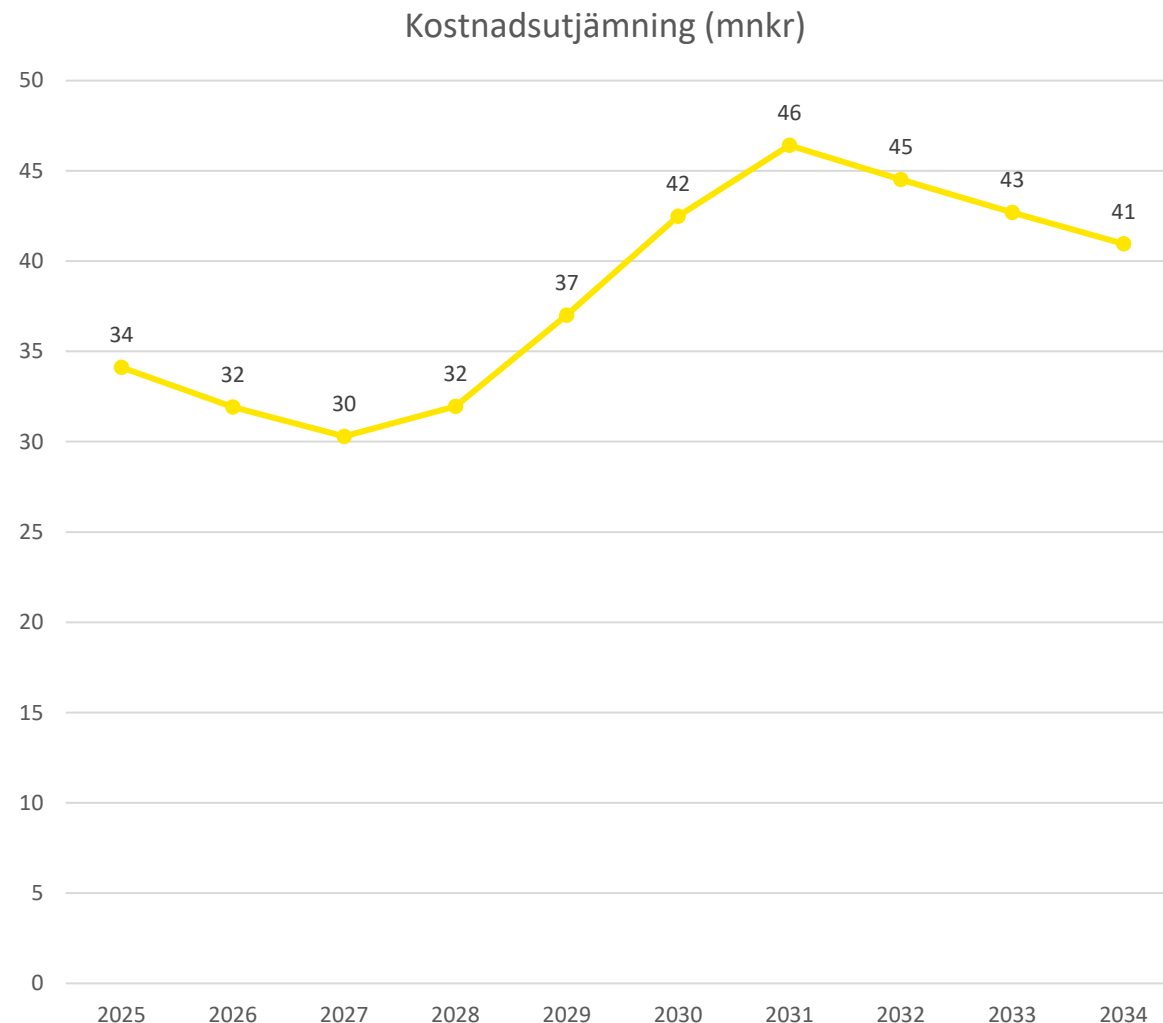
Kostnadsutjämningens syfte är att utjämna skillnader i kommuners förutsättningar för att bedriva kommunal verksamhet. Kommuner med en gynnsam befolkningsstruktur betalar en kostnadsutjämningsavgift och vice versa. Kostnadsutjämningen är således ett nollsummespel. Detta innebär att det finns lika mycket pengar som betalas in av kommuner med gynnsam demografisk struktur, som betalas ut till kommuner med en mindre gynnsam demografisk struktur.

Underlaget för analysen bygger på den demografiska framskrivningen i kommunen och riket samt den beräknade standardkostnaden. Beräkningen av kostnadsutjämningsintäkter är approximerad genom en underbyggd beräkningsmodell baserad på de demografiska förändringarna, huvudsakligen inom skola, äldreomsorg samt befolkningsförändring.

Kommunen beräknas 2025 erhålla 34 miljoner kronor i kostnadsutjämningsbidrag och år 2034 förväntas detta ha ökat till 41 miljoner kronor. Utvecklingen varierar över perioden.

Det finns vid tillfället för granskningen ett förslag om förändringar av kostnadsutjämningen. Utredarens förslag har inte passerat beslut i riksdagen. Eventuella effekter av detta förslag är inte inkluderat i analysen.

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034), SKR cirkulär 25:59, SCB:s beräkningsunderlag för 2025 och 2026)



LSS-utjämning

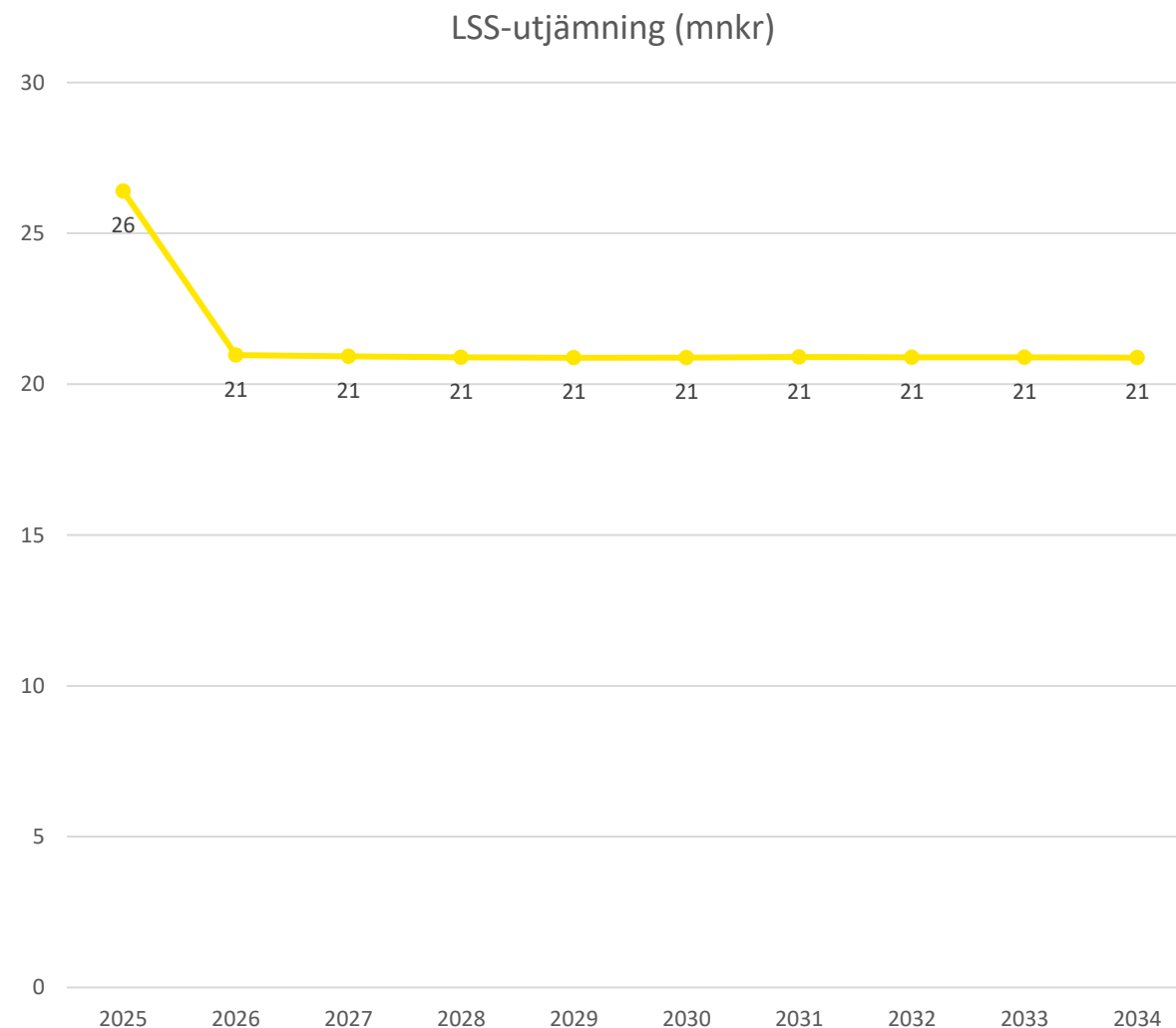
LSS-utjämningsystemet fungerar i det stora hela på samma sätt som kostnadsutjämningsystemet. Båda systemen är nollsummespel. Detta innebär att omfattningen av kommuners inbetalda avgifter motsvarar de utbetalda bidragen.

Den stora skillnaden mot kostnadsutjämningsen är, något förenklat, att LSS-utjämningsen inte baseras på en strukturstkostnad utan på omfattningen av beslutade LSS-insatser. Standardkostnaden baseras på 10 olika LSS-insatser som viktas med riksgenomsnittlig kostnad per insats. Detta innebär att kostnader och intäkter inom ramen för LSS-utjämningsen är svåra att förutsäga och prognostisera. Kostnader för LSS-insatser kan förändras förhållandevis snabbt beroende på antalet insatser som beslutas av kommunen.

Det är av denna anledning svårt att genomföra långsiktiga prognoser av LSS-utjämningsen. I diagrammet förväntas kostnaderna för LSS-utjämningsen Uppgå till ca 26 mnkr 2025 för att sedan minska till 21 mnkr 2026 varefter de är statiska över hela prognosperioden.

Detta är dock, av ovan nämnd anledning, en osäker utveckling.

(Källa: SKR Cirkulär 25:59)



Regleringsposten

Syftet med regleringsposten är att säkerställa riksdagens budgeterade tak för inkomstutjämnningssystemet hålls. Regleringsposten kan innebära såväl en kostnad som en intäkt för kommunerna beroende på hur stort utfallet av statens kostnader i förhållande till budget blir. Bidraget/kostnaden beräknas genom att dividera över-/underskottet av budgeten med antalet invånare i Sverige. Respektive kommun får sedan ett bidrag/kostnad baserat på antalet invånare i kommunen.

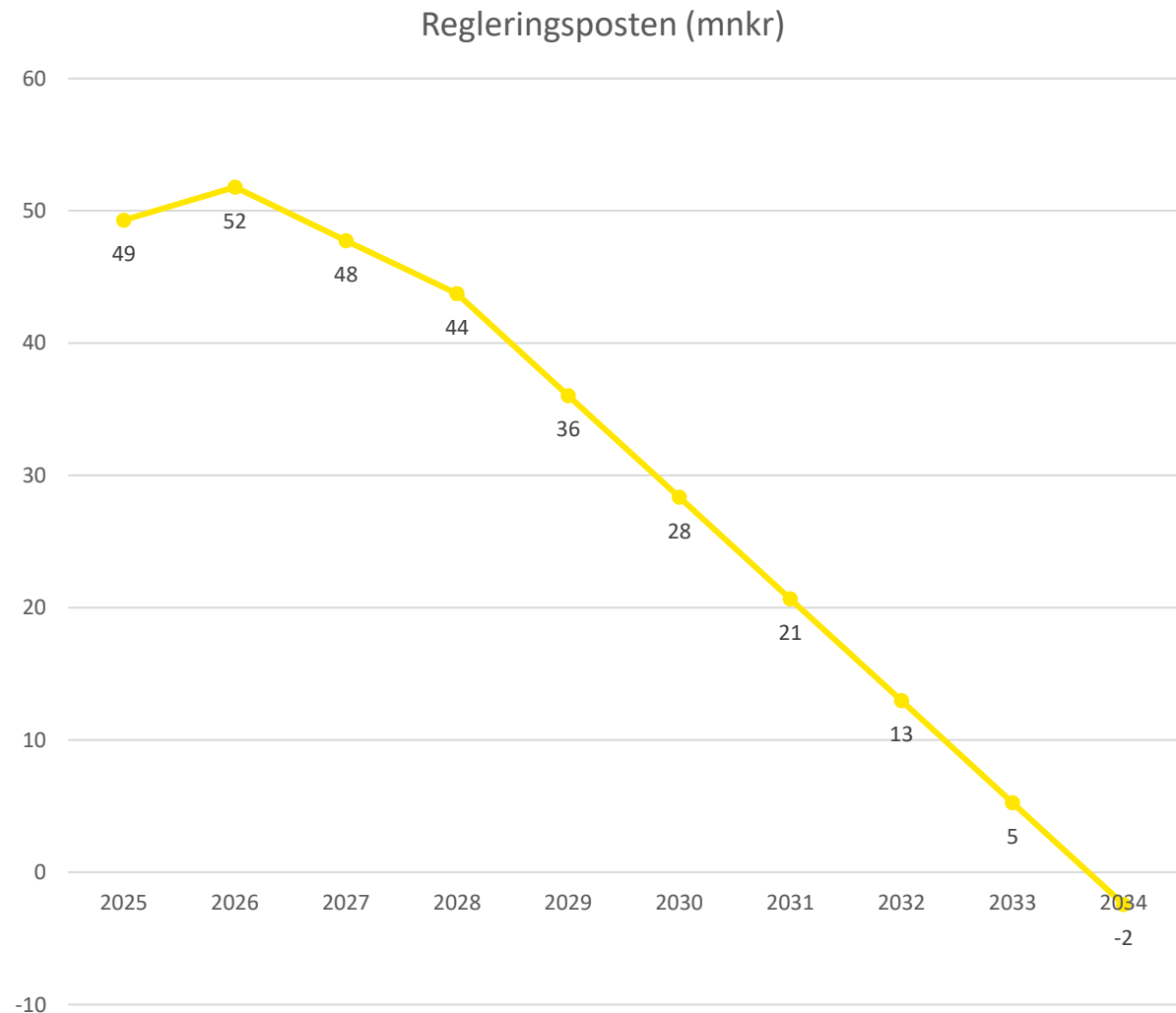
Pandemin påverkade regleringsposten avsevärt. Vid denna tid tilldelades kommunsektorn ett stort antal riktade statsbidrag. För 2021 och framåt omvandlades majoriteten av dessa statliga stöd till kompensation genom utjämnningssystemen vilket fick effekt på regleringsposten.

Att bidraget minskar från år till år beror på att riksdagen årligen beslutar om taket. Värdesäkras belopp i utjämnningssystemet kommer ersättningen i regleringsposten att vara förhållandevis stabil. Det är i dagsläget oklart om riksdagen långsiktigt kommer att verka för att värdesäkra inkomstutjämnningen då ersättningarna för tillfället är på rekordhöga nivåer.

Kommunens intäkter förväntas 2025 uppgå till ca 49 miljoner kronor. Efter 2026 prognostiseras detta bidrag minska stadigt givet att riksdagens budget inte justeras upp.

Det finns flera osäkerhetsfaktorer för beräkningen. I och med att regleringsposten har som syfte att reglera ett förväntat över-/underskott i utjämnningen kommer dessa intäkter påverkas av statens beslut om tillskott till systemet. Om riksdagen beslutar att justera taket kommer detta ge en effekt på regleringsposten. Detta beaktas inte inom ramen för analysen då det är en osäker inkomstkälla.

(Källa: SKR cirkulär 25:57 samt Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034))



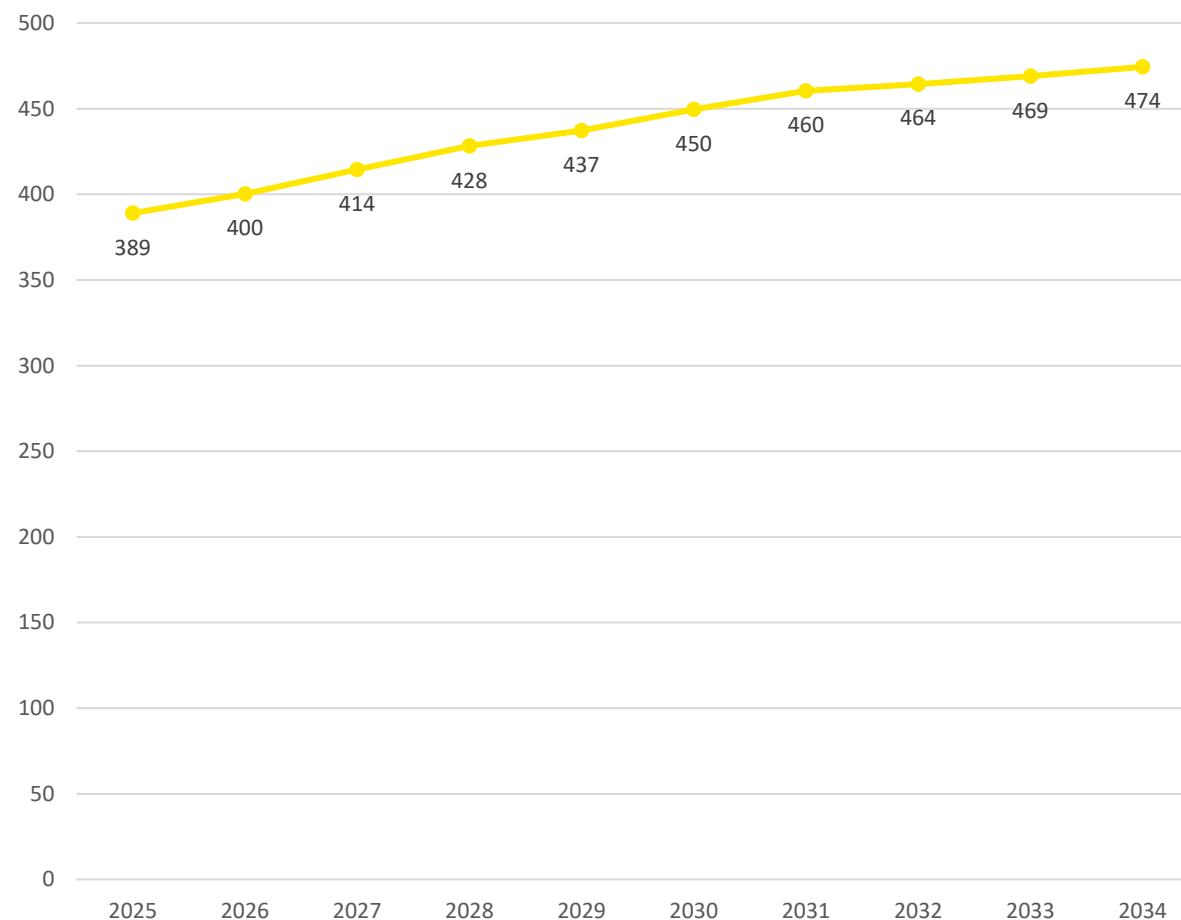
Resultat av utjämningssystemet

Resultatet för utjämningssystemen illustreras i diagrammet till höger. Detta omfattar intäkterna från inkomstutjämningssystemet, kostnadsutjämningssystemet, LSS-utjämningssystemet samt regleringsbidraget.

Utöver dessa tre utjämningssystem kan kommuner ges strukturbidrag. Detta omfattar ersättning för näringslivs- och sysselsättningsåtgärder samt ersättning för ett svagt befolkningsunderlag. Tranås kommun beräknas inte erhålla strukturbidrag.

Sammantaget förväntas intäkterna från utjämningssystemen uppgå till ca 389 miljoner kronor 2025. Dessa intäkter förväntas öka fram till 2034 till ca 474 miljoner kronor. Ökningen motsvarar ca 22 procent.

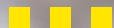
Summa av samtliga utjämningsystem (mnkr)



(Källa: Sammanställning av tidigare redovisade utfall av utjämningsystemen)

5. Kostnadsutveckling

I följande kapitel redogörs för kostnadsutvecklingarna för kommunen. Analysen fokuserar på kommunens betydande kostnadsmassor som kan kopplas till den demografiska utvecklingen eller på annat sätt kan förväntas agera förutsägbart baserat på antaganden om kommunens ekonomiska utveckling.



The better the question. The better the answer.
The better the world works.



EY

Building a better
working world

Kostnadsutveckling Förskola (ålder 1-5 år)

Beräkningen av kostnadsutvecklingen inom förskola baseras på utdrag från Skolverkets statistik (genom Kolada) samt kommunens befolkningsprognos. Nettokostnaden per barn inom förskolan uppgick 2024-25 till 164 tkr. För demografin har hänsyn tagits till att 88 procent av barn mellan 1-5 år går i förskola.

Enligt den demografiska prognosen kommer antalet barn i förskoleåldrar minska avsevärt över perioden 2034 beräknas antalet ha minskat med ca 18 procent. Antalet elever är dock stabila från 2028 och framåt.

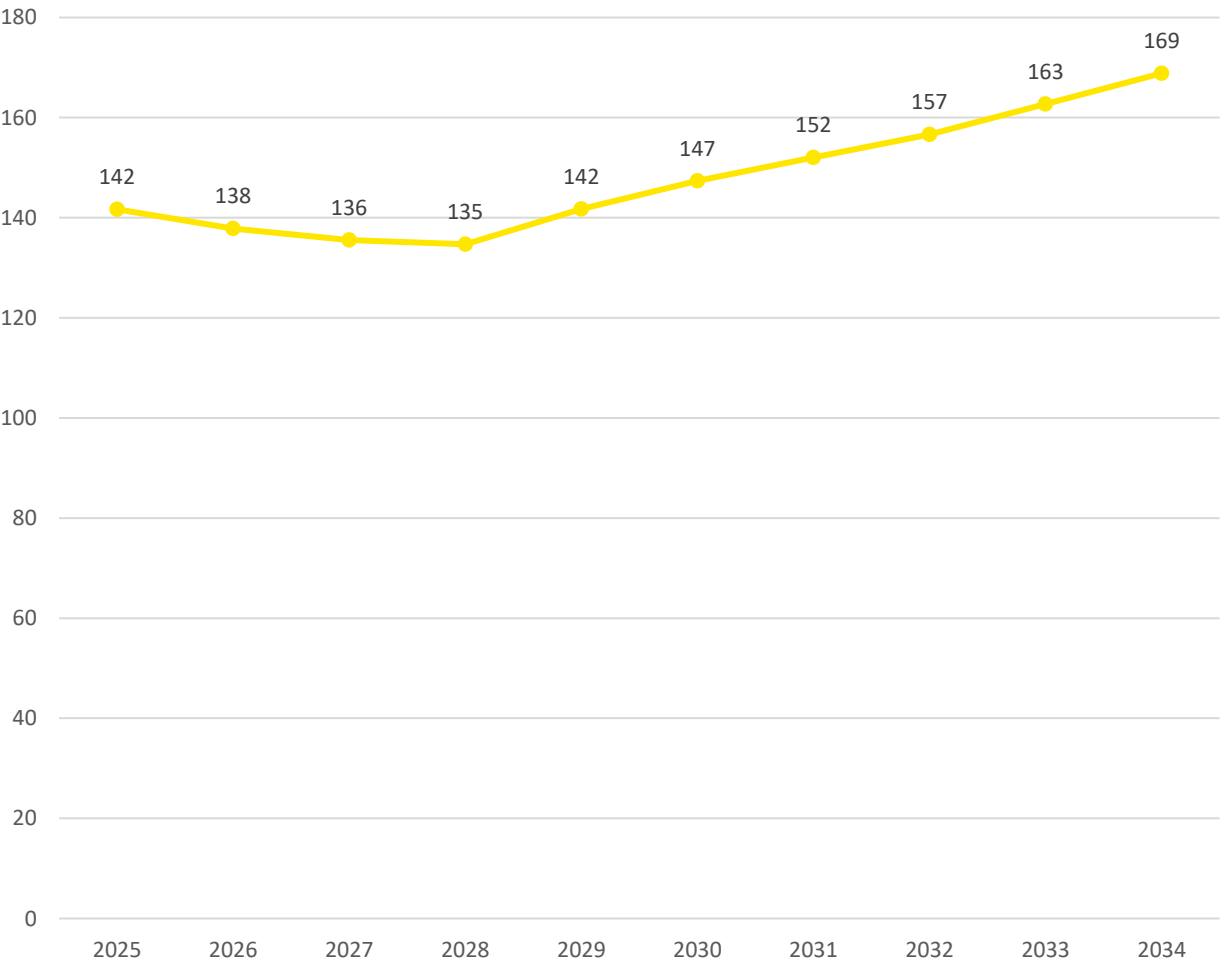
2025 förväntas kostnaderna för kommunens förskoleverksamhet att uppgå till ca 142 miljoner kronor. Dessa kostnader förväntas öka med ca 27 miljoner kronor fram till och med 2034. Kostnaderna kan då förväntas uppgå till ca 169 miljoner kronor. Ökningen motsvarar ca 15 procent.

I samtliga följande bilder redovisas en jämförelse med det ovägda snittet för Jönköpings läns kommuner samt ovägt medel för samtliga svenska kommuner.

	Tranås	Jönköpings län	Riket
Nettokostnad kr/inskrivet barn	164 953 kr	173 312 kr	166 784 kr

(Källa: Kolada och Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034))

Kostnadsutveckling förskola (mnkr)



Kostnadsutveckling Förskoleklass (ålder 6 år)

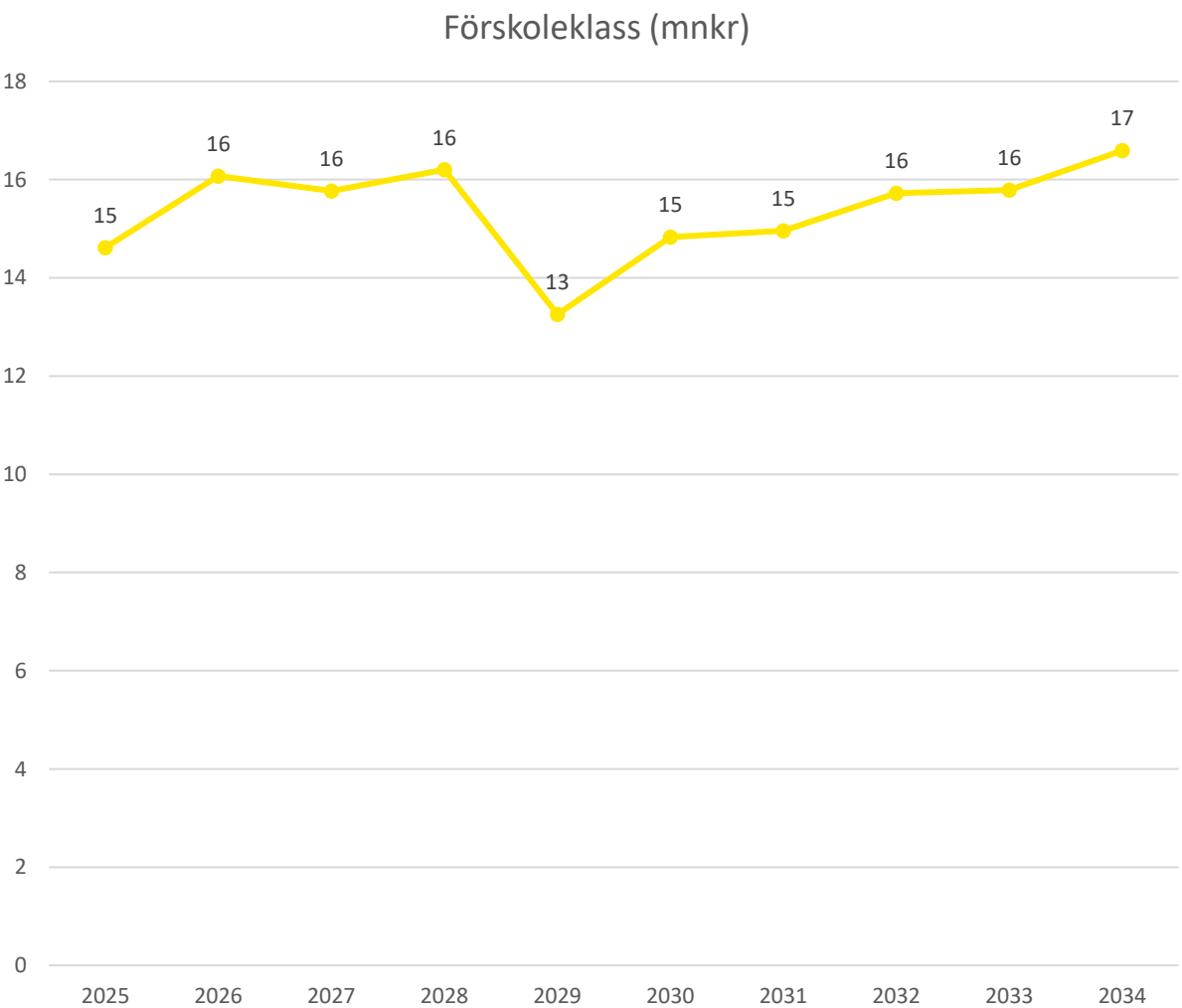
Beräkningen grundar sig på kostnaden per elev i förskoleklass enligt Skolverkets statistik (utdrag från Kolada). Kostnaden uppgick till ca 69 tkr per elev i Tranås kommun 2024/25.

Antalet barn i kommunen i sex års ålder förväntas enligt kommunens befolkningsprognos vara förhållandevis stabil med en mindre ökning sett över den analyserade perioden.

2025 förväntas kostnaderna uppgå till 15 miljoner kronor. Över perioden förväntas kostnaderna vara förhållandevis stabila. 2034 förväntas kostnaderna uppgå till 17 mnkr.

	Tranås	Jönköpings län	Riket
Kostnad fsk-klass kr/elev	69 299 kr	85 296 kr	78 880 kr

(Källa: Kolada och Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034))



Kostnadsutveckling Grundskola klass 1-9 (ålder 7-15 år)

Beräkningen av kostnader inom grundskolan utgår från nettokostnaden per elev enligt Kolada. Kostnaden för en elev i grundskolan uppgick 2024/25 till 141 tkr. Det har för analysen inte gjorts en indelning i kostnader för låg-, mellan- respektive högstadium.

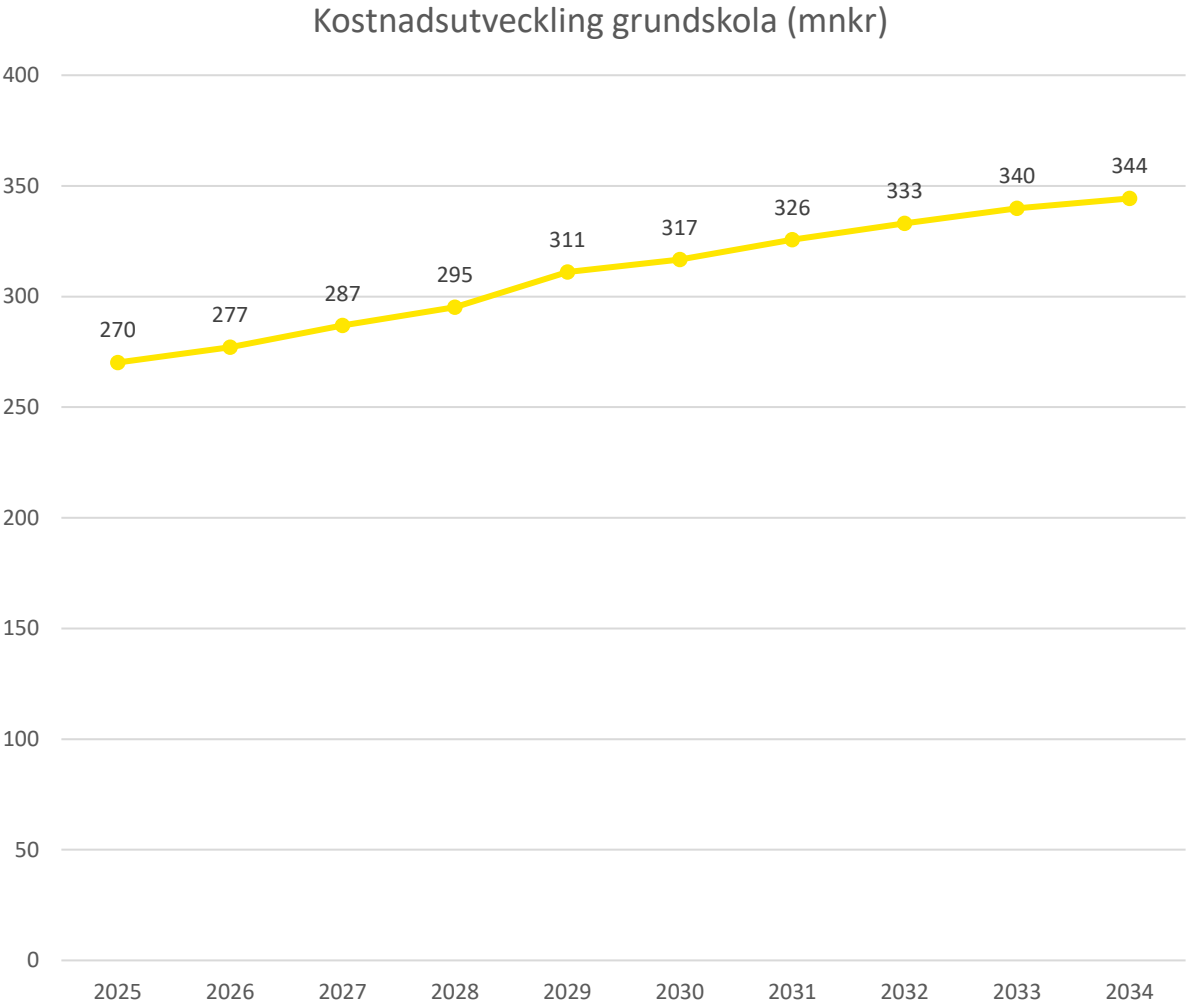
Utvecklingen inom grundskoleåldrarna förväntas öka över perioden. Jämförelsekostnaden för grundskola är ca 10 tkr högre än läns- och rikssnittet.

Kostnaderna förväntas uppgå till ca 270 miljoner kronor 2025 och öka fram till 2034 med ca 74 miljoner kronor till 344 miljoner kronor.

Kostnaderna förväntas totalt öka med ca 27 procent.

	Tranås	Jönköpings län	Riket
Nettokostnad 1-9 kr/elev	141 434 kr	130 594 kr	130 822 kr

(Källa: Kolada och Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034))



Kostnadsutveckling Gymnasieskola (ålder 16-18 år)

Enligt kommunens prognos för antalet 16-18-åringar förväntas antalet elever totalt sett minska från 2024 års nivåer.

Vid dessa åldrar går elever i gymnasieskola. Kostnader för gymnasieskola grundar sig inte enbart på kommunens kostnader utan även för kostnader som kommunen betalar i interkommunal ersättning och skolpeng. Kommunen har således inte fullt ut kontroll över hur kostnaderna kommer att utvecklas över tid.

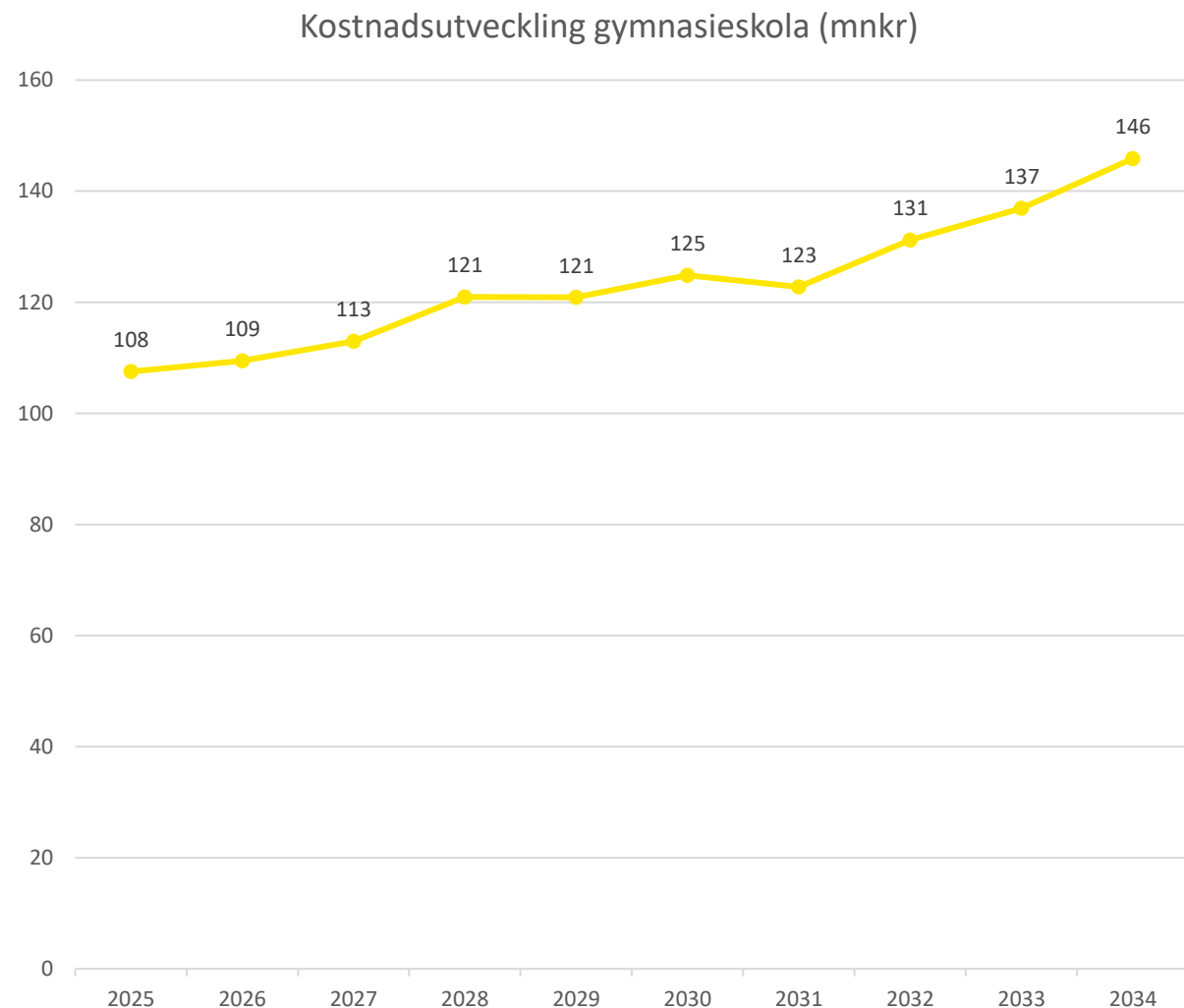
2031 står ut i den demografiska prognosen då antalet elever förväntas minska drastiskt till -8,6 procent i jämförelse med 2024 års nivåer. Detta beror på att en förhållandevis stor kull påbörjar gymnasieskola 2028. Såväl kullens påbörjan av gymnasiestudier som avslut 2031 går att återse i den prognostiserade utvecklingen.

Kostnaderna för gymnasieskolan förväntas 2025 uppgå till 108 miljoner kronor. Kostnaderna förväntas öka med ca 38 miljoner kronor till totalt 146 miljoner kronor år 2033.

Kostnaderna förväntas öka med ca 35 procent över perioden.

	Tranås	Jönköpings län	Riket
Kostnad gymnasieskola kr/elev	161 413 kr	159 085 kr	144 058 kr

(Källa: Kolada och Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034))



Kostnadsutveckling LSS och SFB

Kostnadsutvecklingen för insatser för LSS och SFB (insatser i enlighet med socialförsäkringsbalken) utgår från Koladas mått per invånare. Detta ligger till grund för beräkningen av kostnadsframskrivningen. Totalkostnaderna för LSS och SFB är därefter beräknad mot bakgrund av kostnadsuppräknings samt kommunens totala befolkningsutveckling. Den demografiska framskrivningen är baserad på kommunens totalbefolkning av anledningen att dessa kostnader inte kan härledas till en enskild demografisk grupp.

Utifrån den demografiska utvecklingen inom kommunen samt kostnadsökningstakten förväntas kostnaderna för LSS och SFB öka från 149 mnkr år 2025 till 207 miljoner kronor 2034. Kostnaderna beräknas således öka med 58 mnkr.

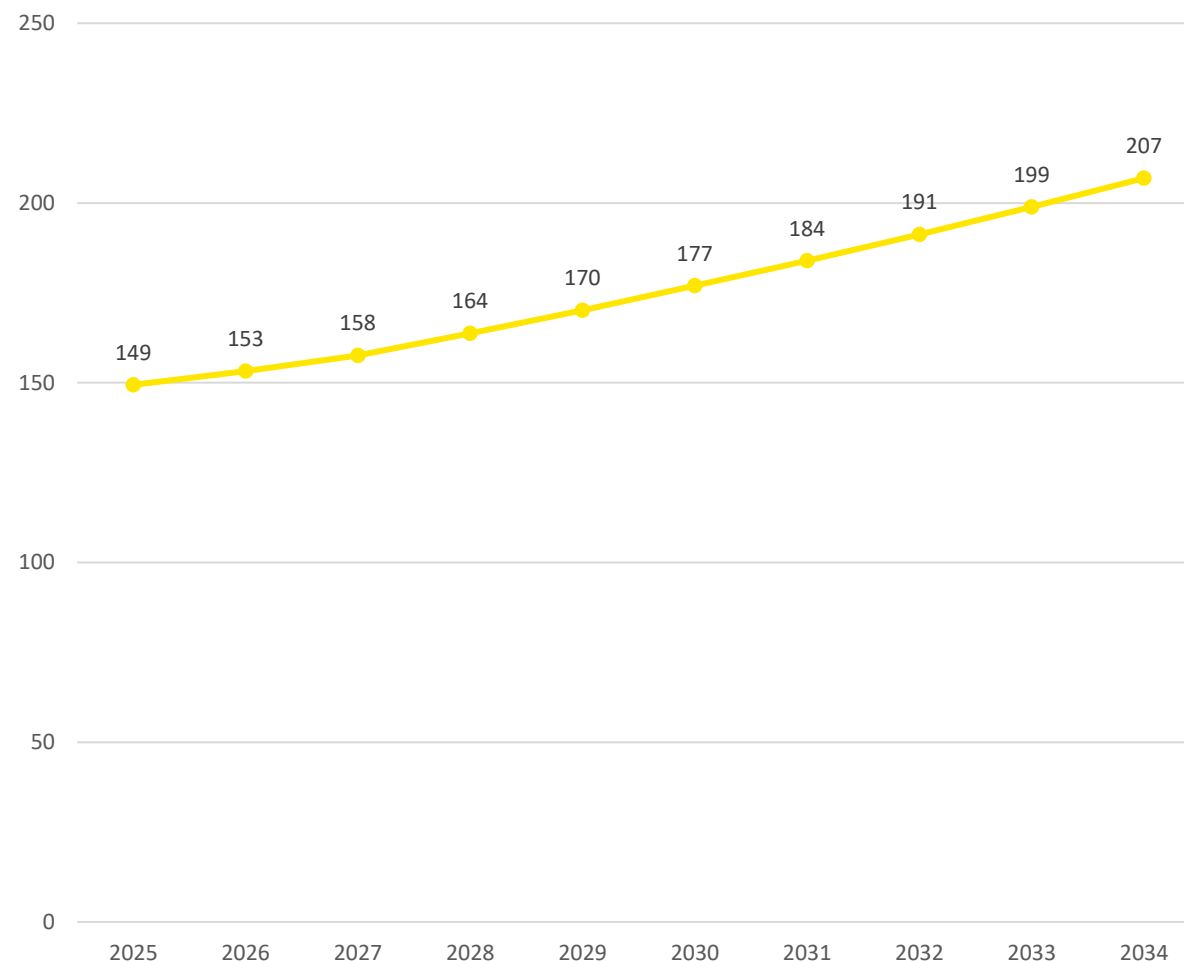
Kostnaderna beräknas öka med ca 39 procent över perioden.

Kommunens kostnader per invånare överstiger såväl läns- som rikssnittet. Detta kan sammankopplas med tidigare sidas notering om att kommunen är bidragstagare genom LSS-utjämningsystemet där kommunen erhåller ca 26 mnkr i kompensation 2025.

	Tranås	Jönköpings län	Riket
Kostnad LSS och SFB kr/inv.	8 017 kr	7 250 kr	6 730 kr

(Källa: Kolada och Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034))

Kostnadsutveckling LSS och SFB (mnkr)



Kostnadsutveckling individ och familjeomsorg

Kostnadsutvecklingen för individ- och familjeomsorgen utgår från data inhämtad från Kolada-databasen som kostnad per invånare i kommunen. Därtill beräknas kostnadsutvecklingen på den totala befolkningsutvecklingen i kommunen. Detta av samma anledning som för insatser enligt LSS och SFB, att kostnaderna inte kan härledas till en enskild demografisk grupp.

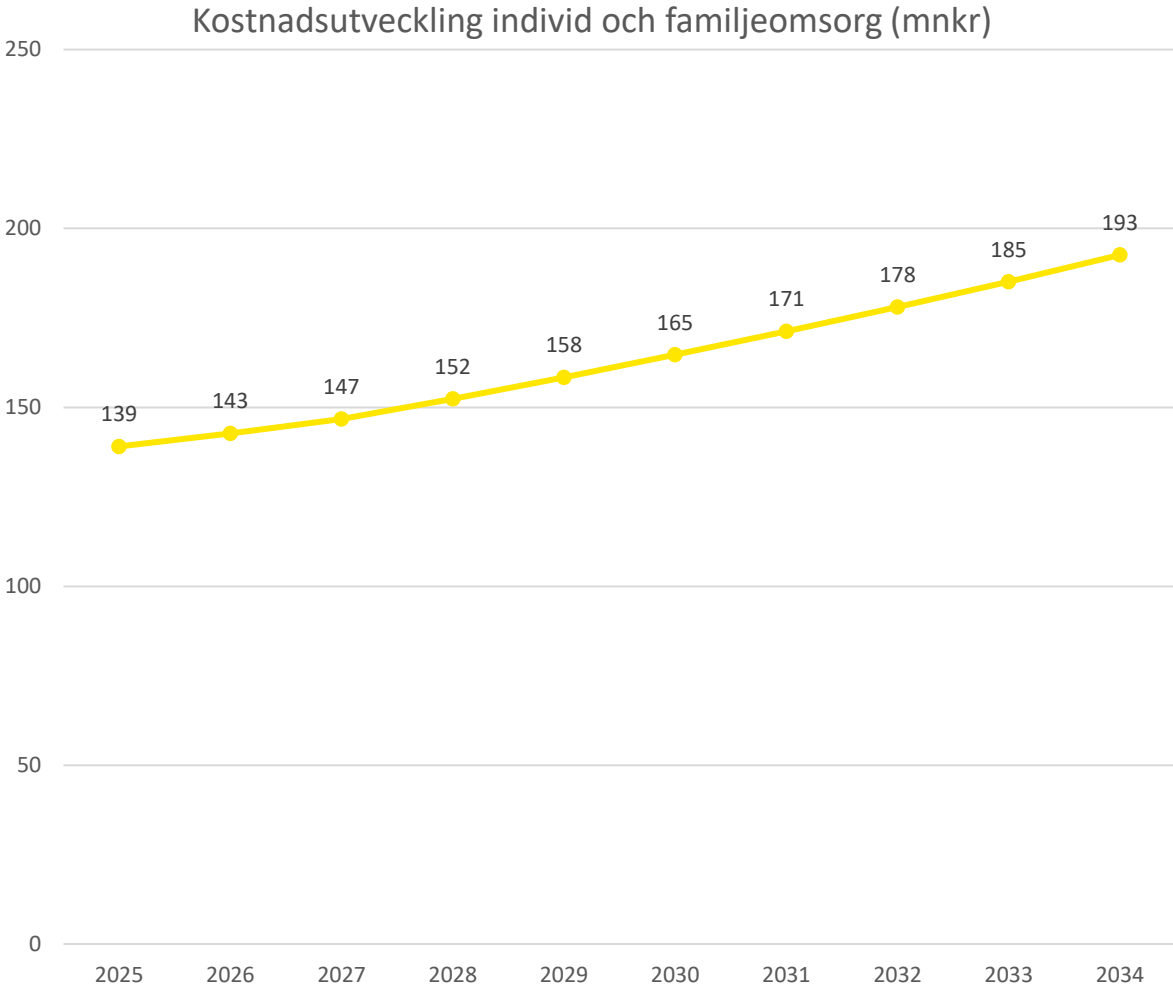
Utifrån den demografiska utvecklingen inom kommunen samt kostnadsökningstakten förväntas kostnaderna för individ- och familjeomsorgen öka från 139 miljoner kronor 2025 till 193 miljoner kronor 2034. Detta är en kostnadsökning på 54 miljoner kronor.

Den totala kostnadsökningen uppgår till ca 39 procent över perioden.

Det är noterbart att kommunen har en förhållandevis hög nettokostnad i jämförelse med länets och rikets ovägda medelvärde.

	Tranås	Jönköpings län	Riket
Nettokostnad IFO kr/inv.	7 463 kr	5 746 kr	5 600 kr

(Källa: Kolada och Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034))



Kostnadsutveckling ordinärt boende (hemtjänst)

Kostnadsutvecklingen för äldreomsorgen i ordinärt boende är baserad på kommunens demografiska prognos av antal medborgare i kommunen över 65 år. I beräkningen är kostnaden för äldreomsorg (vilket servicen främst avser) i ordinärt boende beaktat för såväl den demografiska gruppen 65-79 som 80+. Detta genom beräkning av den genomsnittliga kostnaden per brukare med insatser i ordinärt boende i förhållande till det förväntade antalet äldre som kommer att vara i behov av insatser för respektive åldersgrupp.

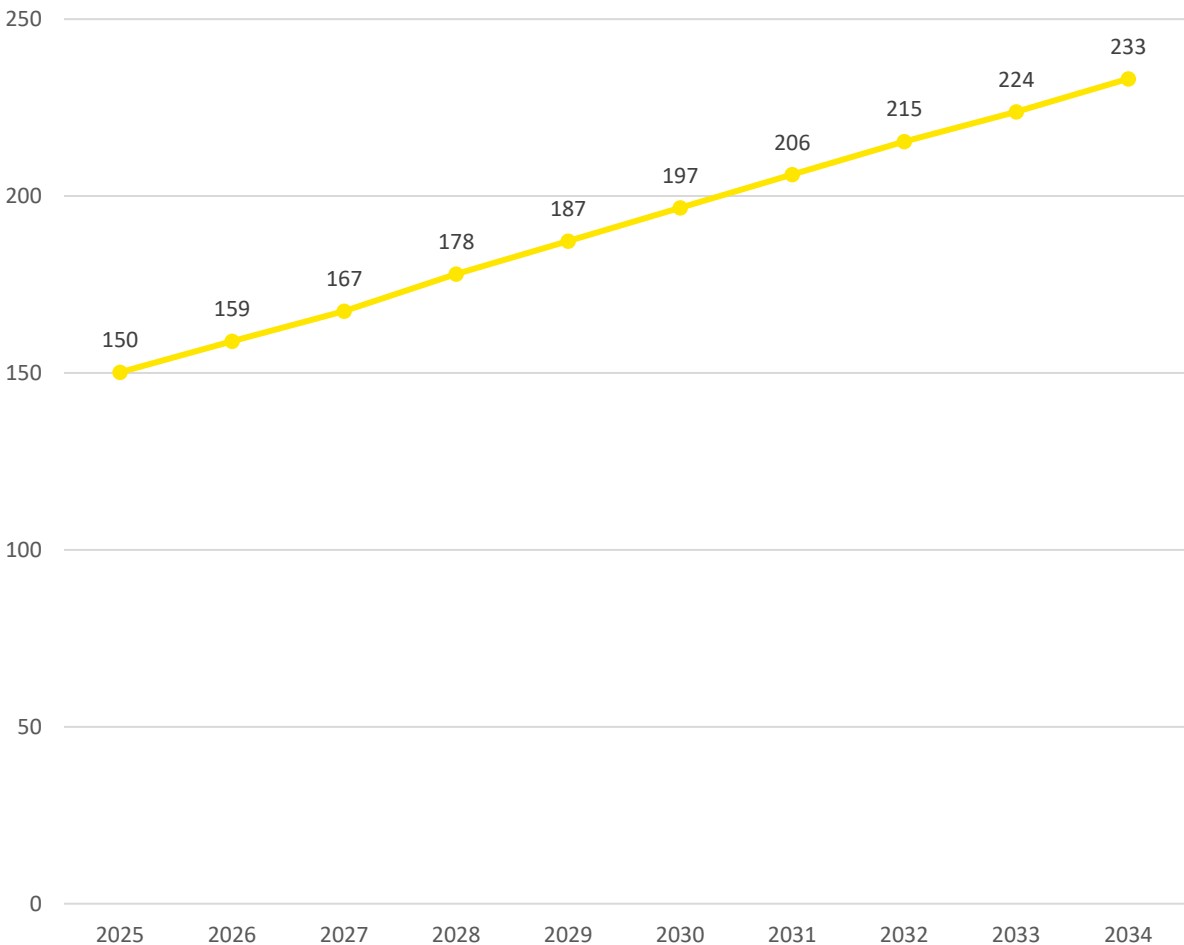
Därtill är intäkter från avgifter subtraherade för att beräkna en rättvisande nettokostnad. De jämförbara siffrorna i tabellen nedan är baserat på kostnad (exkl. avgifter) för hemtjänst.

Kostnaderna för omsorgen inom ordinärt boende förväntas 2025 uppgå till 150 miljoner kronor. Detta förväntas öka med 83 miljoner kronor till totalt 233 miljoner kronor år 2034. Kostnaderna förväntas öka med ca 55 procent.

	Tranås	Jönköpings län	Riket
Kostnad hemtjänst kr/brukare	427 989 kr	474 038 kr	379 372 kr

(Källa: Kolada och Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034))

Nettokostnadsutveckling ordinärt boende (mnkr)



Kostnadsutveckling särskilt boende

Kostnaderna för särskilt boende är beräknade på motsvarande sätt som de för ordinärt boende. Kostnaden per genomsnittlig brukare i särskilt boende i förhållande till antalet invånare över 65 år utgör beräkningsgrunden. Detta inkluderar intäkter för en beräknad nettokostnad.

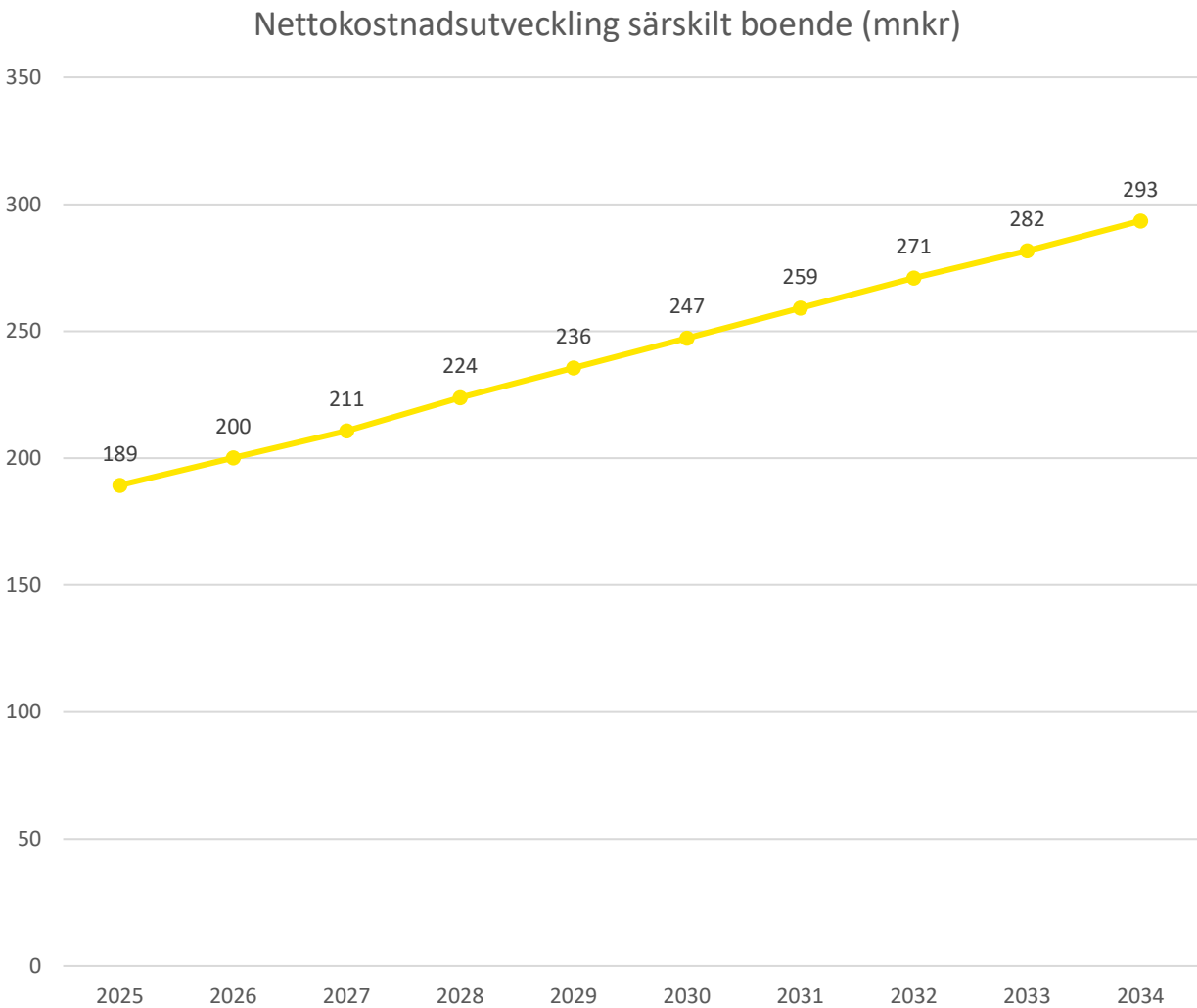
Kommunens kostnader för äldreomsorg i särskilt boende förväntas öka stadigt fram till 2034. Kommunens kostnader uppskattas uppgå till ca 189 miljoner kronor 2025 och öka med 104 miljoner kronor fram till och med 2034. Kostnaderna beräknas då uppgå till 293 miljoner kronor. Kostnaderna förväntas öka med 55 procent.

I och med att insatser i särskilt boende är beroende av lokaler är det sannolikt att kostnaderna kommer att öka i språng i och med att nya lokaler bär högre kapitalkostnader än äldre. Detta är inte beaktat i analysen då kostnaderna bygger på brukarkostnad i förhållande till demografi.

Kommunens jämförelsekostnader för särskilt boende är lägre än såväl länets som rikets ovägda medelvärde.

	Tranås	Jönköpings län	Riket
Kostnad särskilt boende kr/brukare	1 037 931 kr	1 203 680 kr	1 120 399 kr

(Källa: Kolada och Kommunens befolkningsprognos 2023-2030 (med EY:s prognostiserade utveckling till och med 2034))



Pensionskostnadsutveckling

I den kommunala redovisningslagen tillämpas en så kallad blandmodell vilket innebär att kommunens totala pensionsförpliktelse hanteras dels som en skuld/avsättningen i balansräkningen, men även som en ansvarsförbindelse, d.v.s. utanför balansräkningen. Detta innebär att de årliga pensionsutbetalningarna till viss del möter en sedan tidigare uppbokad skuld.

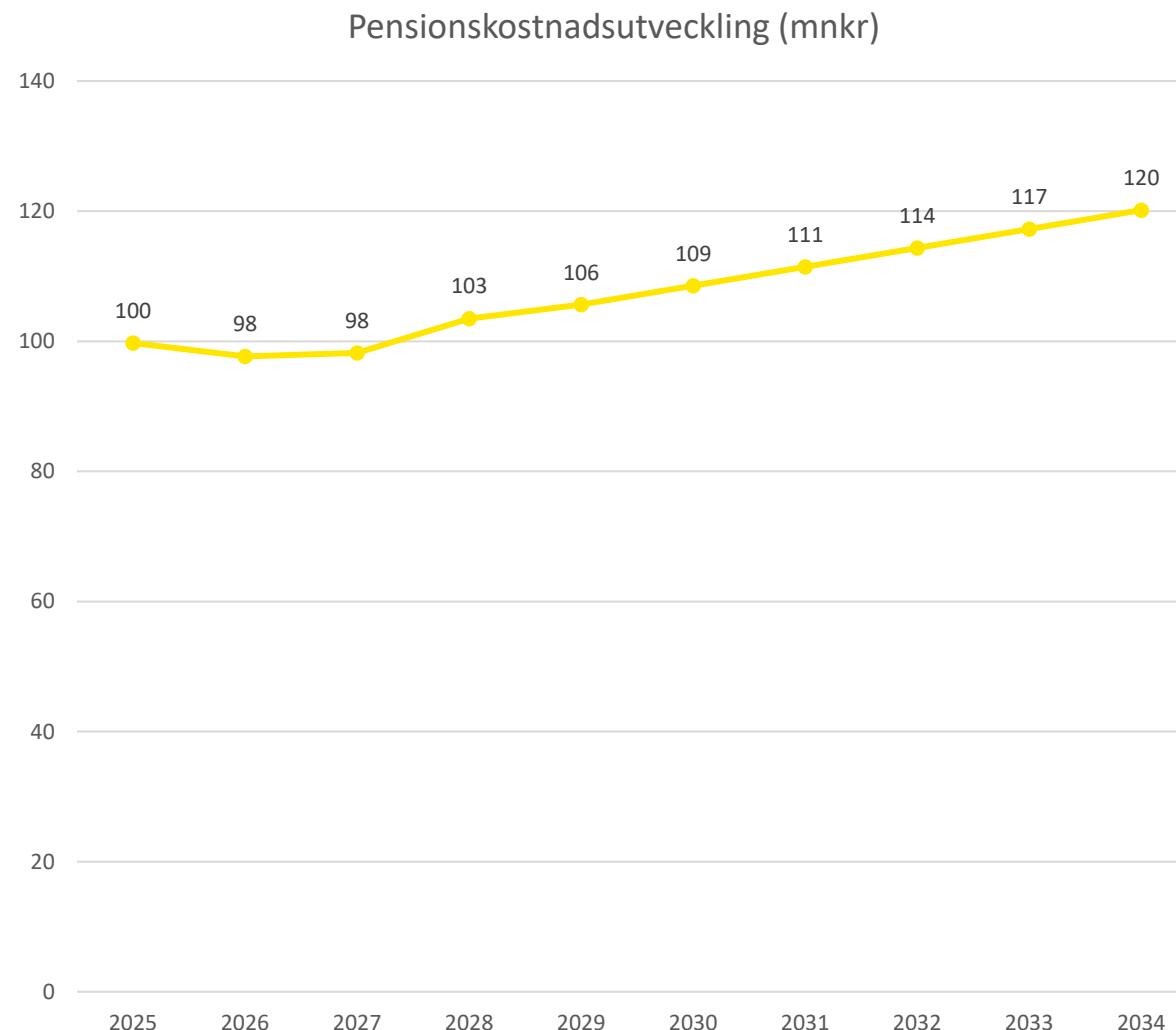
Kommunens årliga pensionskostnader består framförallt av utbetalningar avseende ansvarsförbindelsen (pensioner intjänade innan 1998), årets skuldförändring, finansiella kostnader samt särskild löneskatt.

Beräkningen av pensionskostnader grundar sig på KPA Pensions beräkningsunderlag till och med 2028. Den långsiktiga utvecklingen efter 2028 utgår från en linjär beräkningsmodell.

Enligt analysen uppgår pensionskostnaderna till ca 100 miljoner kronor 2025. Dessa kostnader väntas minska något mellan 2026-27. Anledningen är att kommunen kompenserar för inflationseffekter vilken har varit mycket hög de senaste åren. Förutsatt att inflationen når Riksbankens nivåer förväntas inbetalningar minska innan de ökar igen. 2034 antas kommunen betala in 120 miljoner kronor.

Dessa kostnadsökningar är inte medräknade som egen post i sammanställningen senare i rapporten då respektive nämnd hanterar detta inom sina personalkostnader. Därtill tar PKV-indexet hänsyn till dessa kostnadsförändringar. Detta hade inneburit att pensionskostnaderna haft dubbel verkan på utfallet.

(Källa: KPA:s flerårsprognos för pensionskostnader)

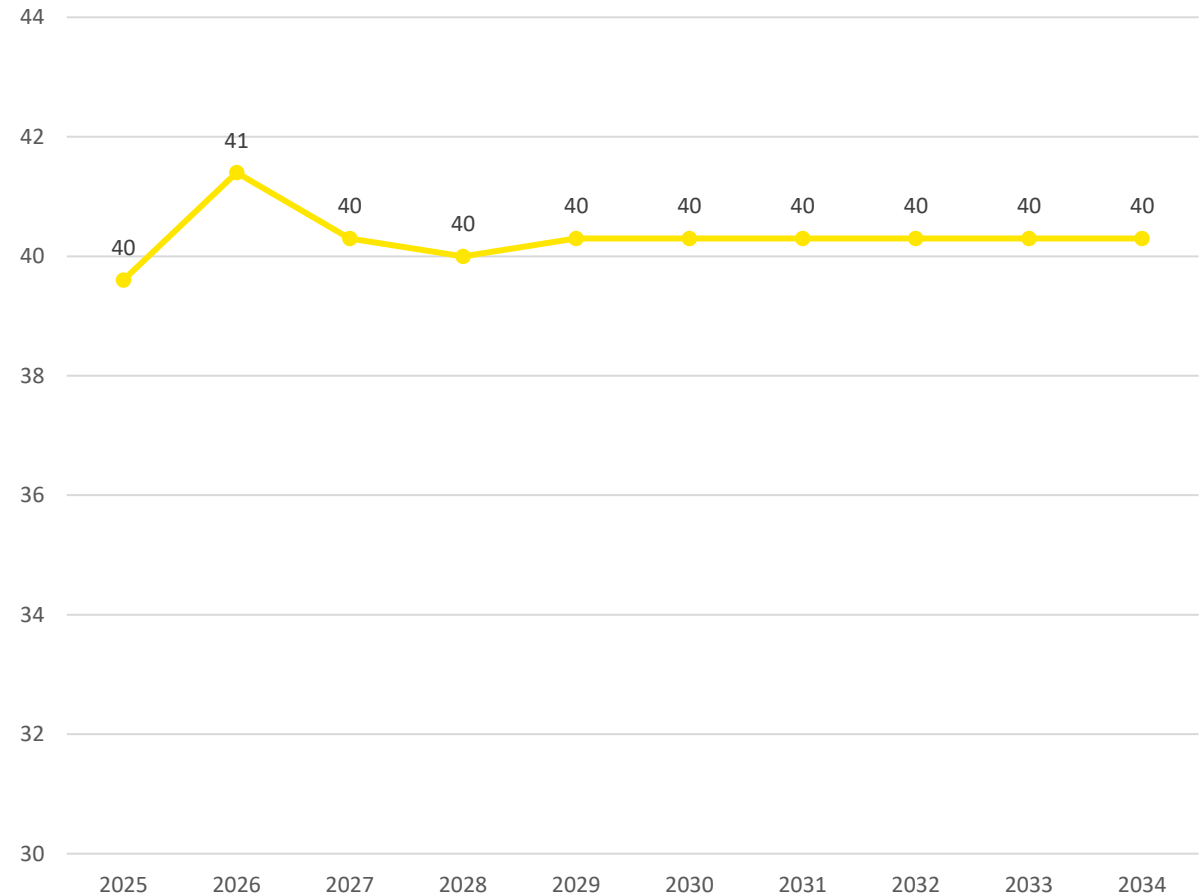


Avskrivningar

Beräkningen av avskrivningar är genomförd enligt samma metod som för pensionskostnader. Värdena baseras på budget för en trendlinje baserad på utfallet för 2024, prognosen för 2025 samt budget för 2026-28. Funktionen för beräkningen av kostnadsutvecklingen är inkluderad i diagrammet.

Baserat på denna linje har vi byggt antagande om utvecklingstakt för avskrivningarna. I och med att det inte framgår att förväntningarna på avskrivningar kommer att förändras märkbart över perioden är också den långsiktiga förväntningen av dessa kommer att ligga stabilt kring 40 mnkr per år. Detta antagandet förutsätter en jämn utveckling av investeringsbudgeten. En höjd eller sänkt ambitionsnivå för investeringsnivån kommer påverka utfallet av framskrivningen av avskrivningarna.

Avskrivningar (mnkr)



(Källa: Budget 2026, delårsrapport för 2025 samt årsredovisning för 2024)

6. Sammanställd prognos

Följande kapitel redogörs för samtliga intäkter och kostnader samt samtliga värden som är beräknade inom ramen för analysen.



The better the question. The better the answer.
The better the world works.

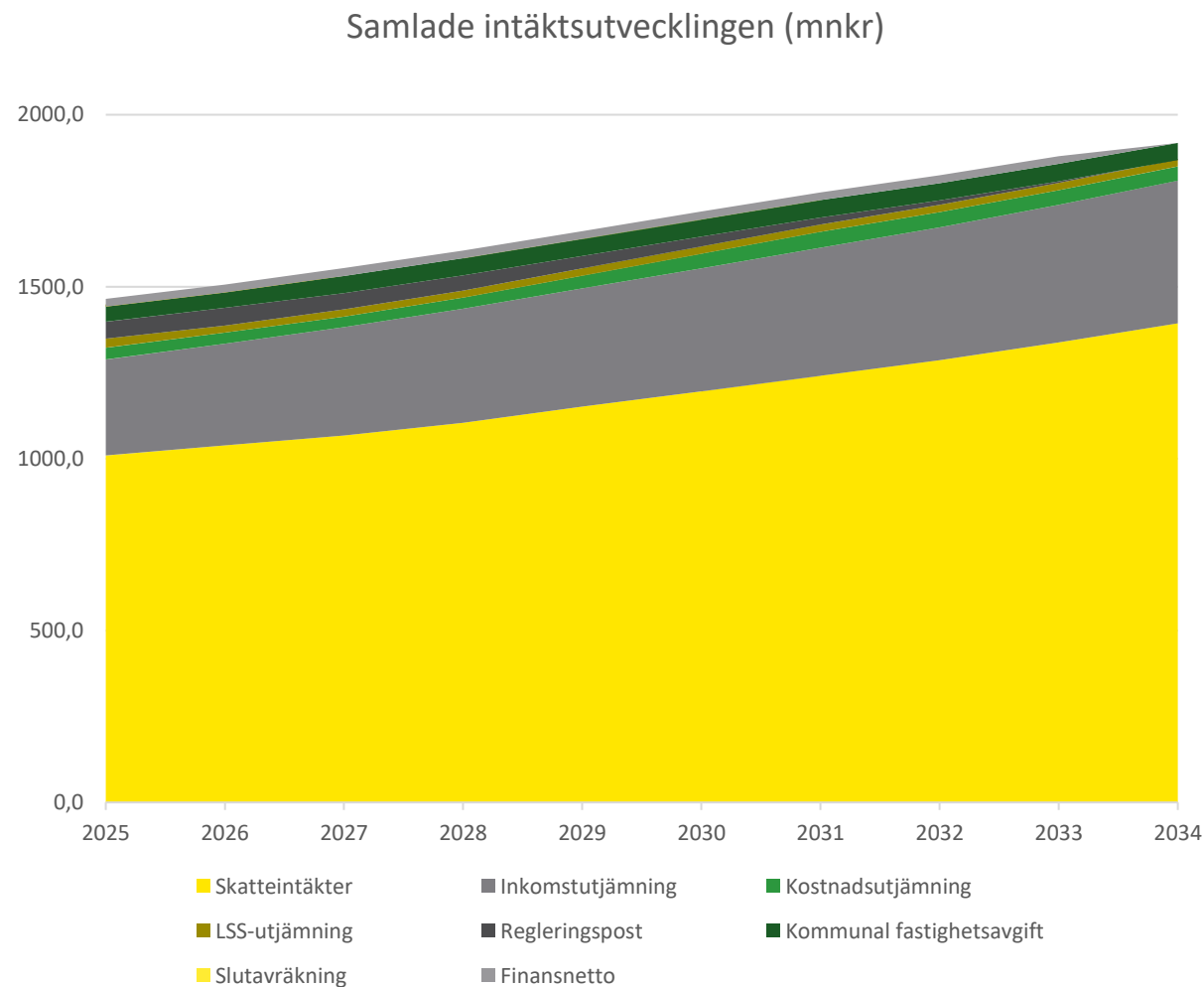
Samlad intäktsutveckling uppdelad i intäktsmassor

Grafen åskådliggör kommunens intäktsmassor. Det framgår av diagrammet hur stor andel de olika enskilda intäktskällorna utgör av kommunens totala intäkter. Skatteintäkterna utgör ca 70 procent av de totala intäkterna 2025. Den näst största intäktskällan för kommunen kommer från inkomstutjämnningen, ca 19 procent.

Resterande intäktskällor utgör ca 11 procent av den totala intäktsmassan. Dessa består främst av intäkter från kostnadsutjämnningen, regleringsposten, LSS-utjämnningen och den kommunala fastighetsavgiften.

Intäkterna förväntas totalt sett öka med ca 31 procent fram till 2034.

I sammanställningen av intäktssidan inkluderar vi poster som är potentiella intäktskällor. Denna sammanställning inkluderar därför också poster som är negativa eller går från att vara positiva till negativa (exempelvis finansnettot, regleringsposten och LSS-utjämnningen).



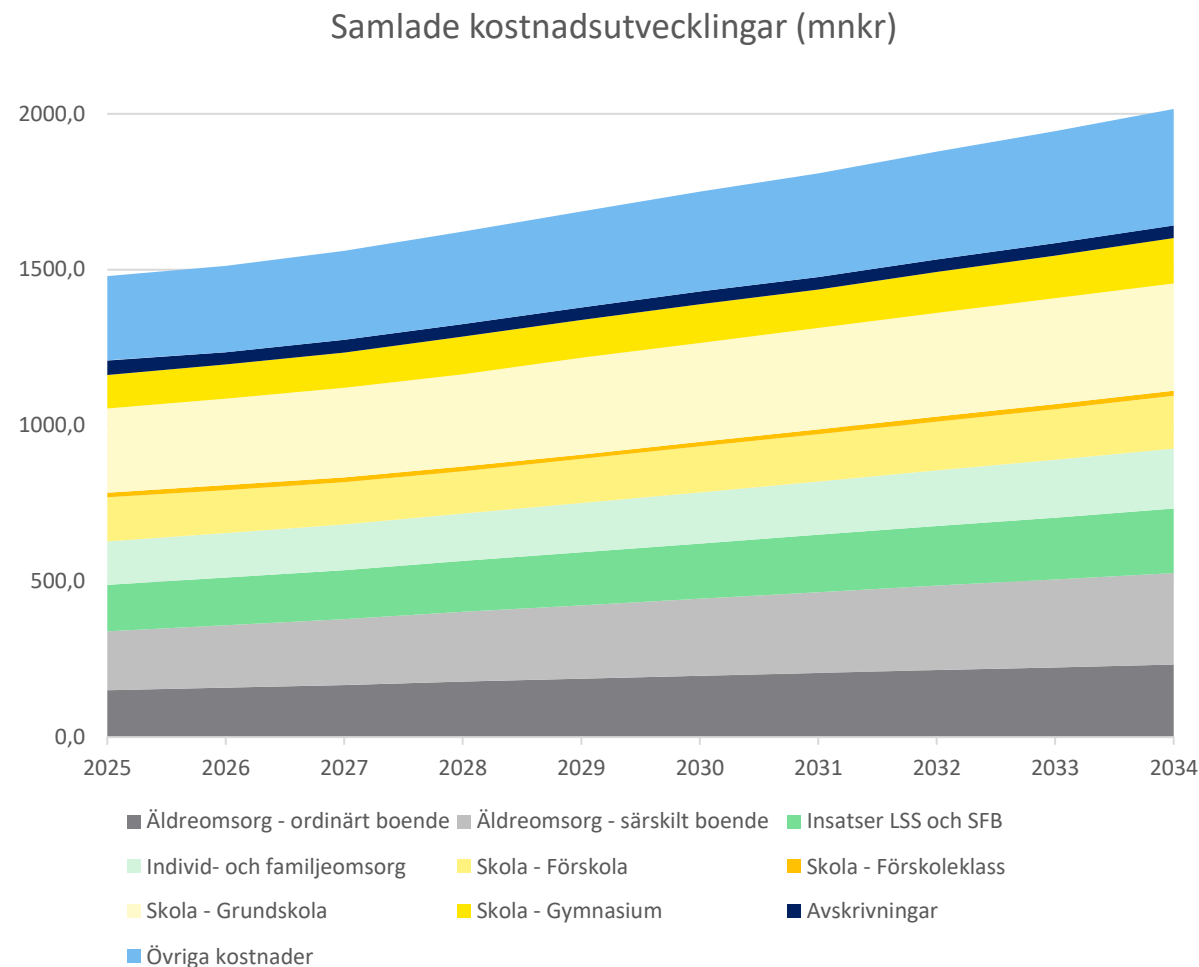
Samlad kostnadsutveckling uppdelad i kostnadsmassor

Grafen visar utvecklingen av den sammansatta kostnadsmassan mellan 2025 och 2034. Värdena baseras på kostnadsutvecklingen i tidigare blad.

De två nedersta fälten visar kostnader tillhörande äldreomsorgen: särskilt boende och ordinärt boende (hemtjänst). Därefter kommer insatser enligt LSS samt individ och familjeomsorg. De fyra efterföljande fälten utgörs av verksamhetsområde: förskola, förskoleklass, grundskola och gymnasieskola. Därefter följer avskrivningar samt övriga kostnader.

Posten övriga kostnader är beräknad utifrån SKR:s utvecklingsantagande för kostnader inom kommunal verksamhet: PKV-index. Det är svårt att göra andra antaganden för utvecklingen av de övriga kostnaderna än så. Anledningen till att använda PKV-indexet är att det inte är möjligt att koppla dessa kostnader till en specifik demografisk grupp. Likaså utgörs de övriga kostnaderna av sådana stödfunktioner som inte kan förväntas vara lika känsliga för demografiska förändringar som de specificerade kostnadsgrupperna i kapitel fyra.

Kostnaderna förväntas totalt sett öka med ca 36 procent fram till 2034.



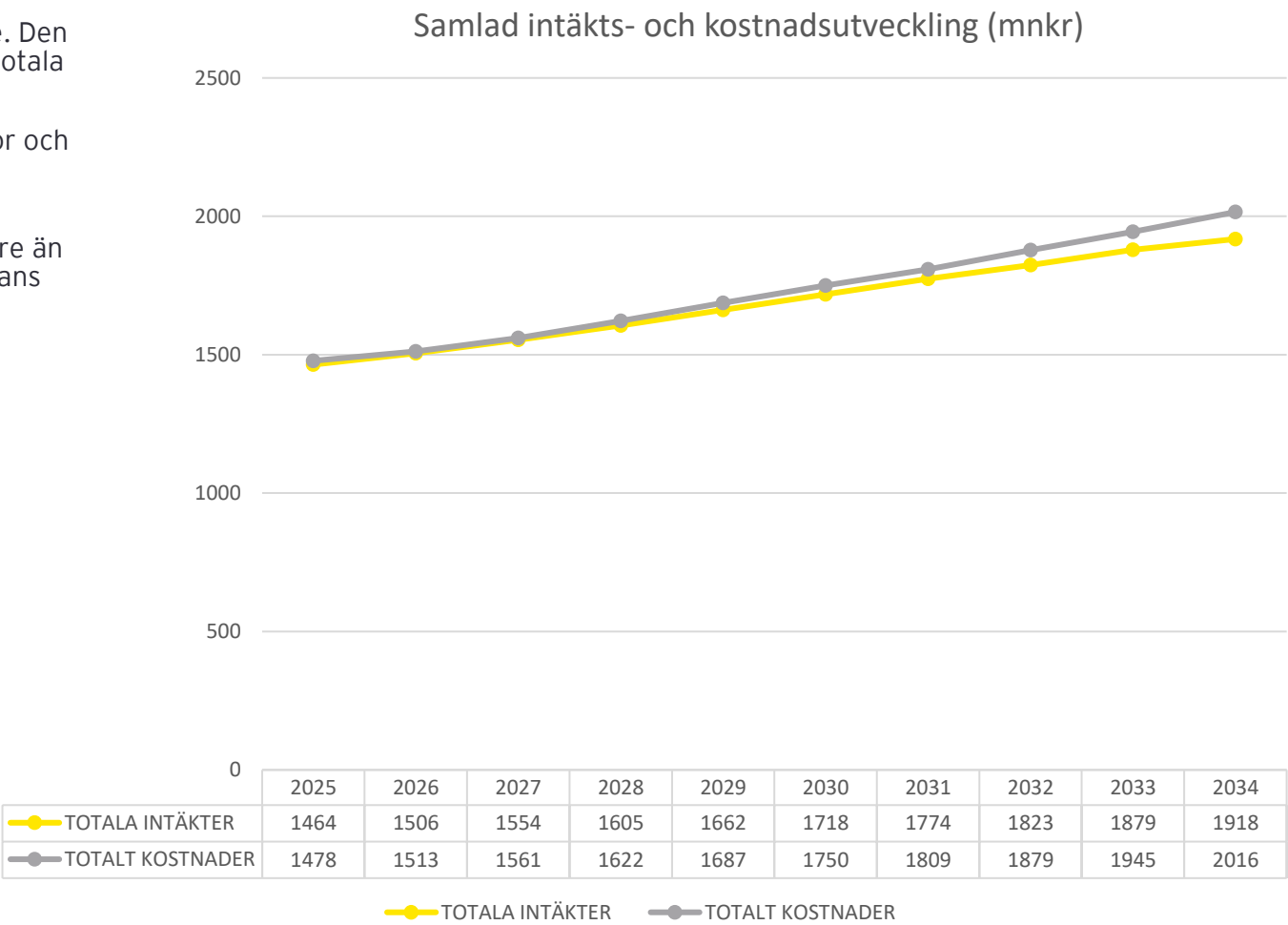
Sammantagen intäkts- och kostnadsutveckling

I diagrammet redovisas de totala intäkterna och kostnaderna samlade. Den gula linjen representerar de totala intäkterna, och den gråa linjen de totala kostnaderna.

2034 beräknas de totala intäkterna uppgå till ca 1 918 miljoner kronor och kostnaderna uppgå till 2 016 miljoner kronor.

Det är av vad som framkommer av intäktsutvecklingen respektive kostnadsutvecklingen noterbart att kostnadsutvecklingstakten är högre än intäktsutvecklingen. Intäkterna ökar med ca 3,1 procent årligen, medans kostnaderna ökar med 3,6 procent.

Det vi kan utläsa från diagrammet är att Tranås kommuns kostnader därmed kommer överstiga intäkterna för hela perioden.



Givet dagens kostnadssammansättning och demografisk utveckling prognostiseras kommunens resultat utvecklas negativt

Givet förutsättningarna för denna analys framgår att resultatutvecklingen i kommunen är negativ över tid.

Enligt analysen förväntas resultatet kontinuerligt minska över perioden. Enligt förutsättningarna för analysen förväntas kommunens resultat uppgå till -81 miljoner kronor 2034.

Det bör noteras att analysen inte tar hänsyn till eventuella effektiviseringar, besparingar eller ambitionsförändringar. Det noteras i granskningen att budget för 2026 med plan för 2027-28 inkluderar återhållsamhet på kostnadssidan. Dessa åtgärder får således ingen effekt för analysen.

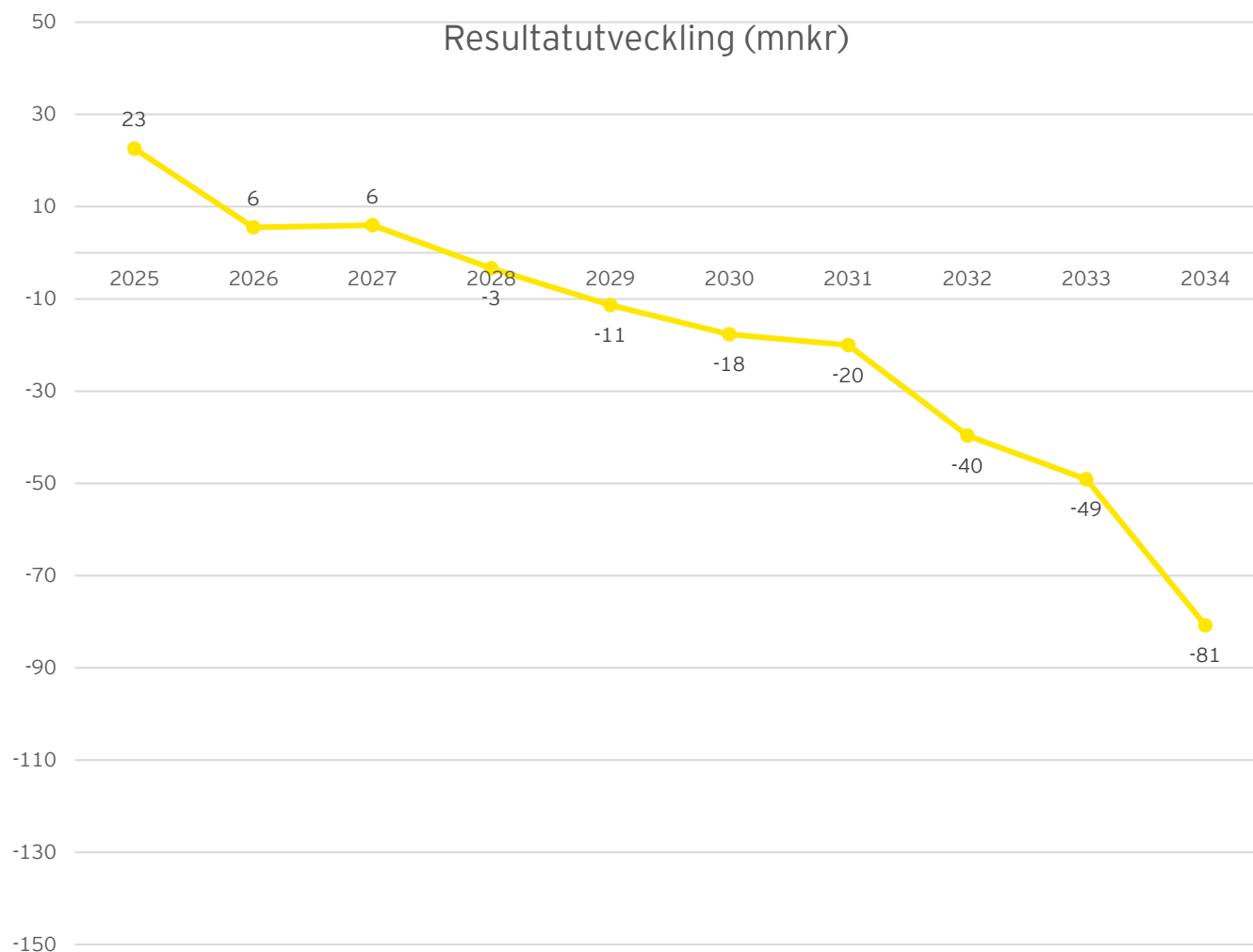
Resultatutvecklingen är justerad efter det att bokslutet färdigställts. I jämförelse med prognosen enligt delårsprognosen framkommer att såväl intäkter blivit högre än prognostiserat som att intäkter blivit lägre. Resultatet för 2025 uppgick till 22,6 mnkr.

Bedömningar om ekonomisk utveckling tar hänsyn till konjunkturförändringar i närtid. Detta genom nyttjandet av det så kallade PKV-indexet (pris för kommunal verksamhet). Detta index är utvecklat av SKR och ger en generell bild av den förväntade kostnadsutvecklingen inom kommunal sektor. Indexet sträcker sig fram till 2029.

Utvecklingen från 2030 och fram baseras på ett "konjunkturlöst normalvärde" för såväl intäkts- som kostnadsutveckling. Orsaken är att det inte finns andra bedömningsgrunder än så att förlita sig på.

Den fortsatta negativa trenden enligt analysen drivs då främst av att den demografiska utvecklingen är mindre gynnsam (se mer i avsnitt 3).

En faktor som inte är medräknad i analysen är att Riksdagen *kan* besluta att värdesäkra inkomstutjämningen vilket innebär en ökad tilldelning genom regleringsposten. Denna faktor är inte inräknad då det inte är garanterat att riksdagen kommer att göra så.



6. Källförteckning



The better the question. The better the answer.
The better the world works.

Källförteckning

- ▶ Kolada
- ▶ Utdrag från SCB:s befolkningsdatabas senast uppdaterad 2025-04-14
- ▶ SKR Cirkulär 24:59
- ▶ Socialstyrelsens databas 2025 (för jämförelsevärde, ej inkluderat i analysen)
- ▶ SCB:s beräkningsunderlag för utjämningssystemen 2025 och 2026
- ▶ Tranås kommuns befolkningsprognos
- ▶ Tranås kommuns budget med planperiod 2025-2027
- ▶ Tranås kommuns budget med planperiod 2026-2028
- ▶ Tranås kommuns delårsrapport 2025
- ▶ Tranås kommuns årsredovisning 2024

Intervjuade funktioner

- ▶ Ekonomichef